

ÇEVİRİ SORUNU; RUS ESERLERİ

Rus eserleri okumalarımda 'çevirmen seçimi' sorunumu çözmek için tuttuğum inceleme notlarımı işe yarayabilir düşüncesi ile burada paylaşıyorum. Çeviri seçiminde doğrudan yönlendirmek yerine (işim değil); inceleme boyunca yer alan açıklamalarla, okurun kendi çevirmenini bulmasının daha doğru olacağı kanaatindeyim.

İnceleme metodum: Rusça'da isim yapmış çevirmenlerin çalışmaları başta olmak üzere, piyasada bulunabilen kitaplardan seçtiğim bölümleri, İngilizce diline yapılmış çevirilerini de göz önünde tutarak 'Türkçe metinler arası' ve 'referans (İngilizce) metinle' kıyaslama yolu ile analiz edilmesi esasına dayanıyor. Benzer çeviriler arasında, benim tercihim: laubali olmayan, eksiksiz, fazlasız, dilimize uyumlu olandan yana...

Analize, Dostoyevski'nin "Yeraltından Notlar" eserinden başladım; bu kitabın 11 farklı çevirisinden, seçtiğim 'paralel bölümleri' alt alta sıralayıp, önce bu eser için doğru çevirmenimi tespit ettim. Eğer, yeni okuyacağım bir rus eserin çevirmenlerinden biri ya da bir kaç daha önceki kitaplarda kıyasladıklarım arasındaysa ve aralarında çeviri kalitesi ayrımı hususunda 'kesin bir yargıya ulaşırsam', yeni analize sadece 'en iyi' olduğuna karar verdiğim çevirmeni/çevirmenleri dâhil ettim. Bu değerlendirme içerisinde yer almayan eserler, ya tarafımdan henüz okunmaya karar verilmemiştir ya da çevirmenini daha önce yaptığım analizler neticesine göre tek geçtiğim için analize gerek kalmamıştır.

YER ALTINDAN NOTLAR / NOTES FROM THE UNDERGROUND, DOSTOYEVSKI

1. Kısım, 5. Bölüm / Episode.1, Chapter 5

Bunu daha öncede söylemiştim. Yine tekrarlıyorum, özellikle tekrar ediyorum ki, içlerinden geldiği gibi davranan insanlar, işadamları, dar görüşlü oldukları, kafaları çalışmadığı için iş alanında başarıya ulaşırlar. Bu nasıl açıklanabilir? İşte şöyle: Bu tür insanlar dar görüşlü oldukları için önlerine çıkan meselede, ikinci derecede de olsa, ilk karşılaştıkları nedenleri ana neden sayarlar. Böylece davranışlarına sağlam bir dayanak, temel bulduklarına herkesten çabuk ve kolay inandıklarından dolayı rahat olurlar. Önemli olanda bu değil mi zaten? Her hangi bir işe girişmeden önce bütün kuşkulardan arınarak huzur içinde olması gerekir insanın. (Ahmet Ekeş, 2013)

Yineliyorum, tüm içten insanlar ve belli bir işi olan insanlar, dar kafalı oldukları için çok çalışkan kimselerdir. Bunu şöyle açıklayabilirim: böyle insanların; akılları kıt olduğu için, hemencecik, bir konunun ana nedenlerini araştırmadan, en yakındaki ikincil nedenlere atıverdikleri doğrudur. Böyle yapmakla doğru davrandıklarını sandıkları için de içleri rahattır ve en önemlisi de budur aslında. Herhangi bir işe başlarken, öncelikle huzur içinde ve bütün kuşkulardan arınmış olarak başlamak zorunluluğu vardır. (Celal Öner, 2011)

Bunu daha önce de söylemiştim. Tüm içtenliğimle yineliyorum. İnsanlar, belli bir işi olan insanlar dar kafalı oldukları için, çok çalışkan kimselerdir. Ancak bunu şöyle açıklayabilirim; Bu insanların akılları kıt olduğu için bir konunun ana nedenlerini araştırmadan, en yakındaki ikincil nedenlere atladıkları doğrudur. Böyle yapmakla doğru yaptıklarını sandıkları için de içleri rahattır ve en önemlisi de budur aslında. Herhangi bir işe başlarken öncelikle huzur içinde ve tüm kuşkulardan arınmış olarak başlamak zorunluluğu vardır. (Elanur Bahar, 2011)

Tekrar ediyorum, ısrarla tekrar ediyorum: gerçek, faal insanların çalışmalarının, bir şeyler yapmalarını nedeni, kalın kafalı, dar görüşlü olmalarıdır. Böyle açıklamak olur mu bunu? Ama şu da var: Kalın kafalılıklarından, ikinci derecede nedenleri birinci derecede kabul ediyorlar ve böylece, işleri için kaçınılmaz olanı bulduklarına başkalarından çabuk, kolay inanıyorlar, huzura eriyorlar ki, önemli olan da budur zaten. Evet, işe girişmek için insanın öncelikle huzurlu olması, içinde herhangi bir kuşkunun bulunmaması gerekir. (Ergin Altay, 2013)

Ben daha önce bundan bahsettim zaten. Tekrar ediyorum, ısrarla tekrarlıyorum, tüm yapmacıksız ve faal insanlar ahmak ve dar kafalı oldukları için faaldirler. Bunu nasıl açıklamalı? İşte şöyle: Bunlar dar kafalılıklarından dolayı yakın ve ikincil nedenleri birincilmiş gibi algılıyorlar ve böylece başkalarından daha çabuk ve kolay bir şekilde yaptıkları iş için iyi bir temel bulduklarına inanıyor ve rahatlıyorlar ki, bu çok önemli. Zira, faal olmak için önceden tamamen sakin olmak gerekir ve insanın içinde hiçbir şüphe kalmamalıdır. (Fatma Arıkan – Serdar Arıkan, 2013)

Daha önce bahsetmiştim, şimdi yine tekrarlıyorum; İçlerinden geldiği gibi davrananlarla iş gücü sahibi adamlar, dar kafalı olduklarından çok çalışkandırlar. Bu konuyu şöyle açıklayabilirim: Bu dar kafalı insanların akılları pek az olduğundan, karşılaştıkları bir meselenin ilk sebeplerini araştırmadan, önlerindeki ikinci dereceden sebeplere sarılırlar. İçleri rahattır, çünkü kendilerince en doğru hareketi yapmışlardır. En önemli mesele de bu zaten. İnsan, herhangi bir işe girişmeden önce, bütün tereddütlerinden sıyrılarak bir iç huzuru sağlamalıdır. (Hasan İlhan, 2013)

Evvelde bahsetmiştim, şimdi yine tekrarlıyorum: sıradan insanlar, eylem adamları bu yüzden yani dar kafalı olduklarından eylem adamıdırlar. Bunu size izah etmeye çalışacağım. Eylem adamları dar kafalı oldukları için karşılaştıkları bir meselenin ilk sebeplerini fazlaca araştırmadan, ikinci dereceden sebeplere sarılırlar. Eyleme geçmek için tartışılmaz bir sebep bulduklarında içleri rahatlar. En önemlisi de bu zaten. İnsan herhangi bir teşebbüsten evvel bütün tereddütlerinden sıyrılmalıdır. (Leyla Şener, 2013)

Yineliyorum, özellikle yineliyorum: İçlerinden geldiği gibi davranan insanlar, işadamları dar kafalı oldukları için, kafaları çalışmadığı için iş becerirler. Bunu size şöyle açıklayacağım; Bu tür insanlar dar görüşlü olmalarından ötürü önlerine çıkan ilk sebepleri ikinci dereceden de olsa ana sebep sanırlar. Davranışlarına sağlam bir dayanak bulduklarına herkesten çabuk ve kolay inandıklarından dolayı da içleri rahattır. En önemlisi de bu değil mi zaten? Herhangi bir işe girişmeden önce, bütün kuşkularından arınarak huzur içinde olmalıdır insan. (Mehmet Özgül, 2010)

Tekrar ediyorum: bütün samimi insanlar ve işinde gücünde olanlar ahmak, dar kafalı oldukları için faal kimselerdir. Nasıl açıklamalı? Bakın şöyle: Bu çeşit insanlar, akılları kıt olduğu için herhangi bir konuda ana sebepleri araştırmadan hemen el altındaki ikinci derece sebeplere bağlanıverir ve doğru hareket ettiklerinden emin oldukları için de rahatlarlar; en önemlisi de budur zaten. Herhangi bir işe başlamadan önce, ilkin rahatlamak, bütün şüphe ve tereddütlerden kurtulmuş olmak şarttır. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

Israrlı bir şekilde tekrarlıyorum: Bütün dürüst insanlar ve işadamları, dar kafalı oldukları için işlerin uhdesinden gelebiliyorlar. Bunun anlamı şöyledir: Bu tür insanlar, akılları kıt olduğu için herhangi bir konuda araştırma yapmadan, önlerine çıkan ilk sebepleri ikinci dereceden olsa da ana sebep zannederler. Doğru davrandıklarından emin oldukları için de çok rahatlırlar. Öyle olmasaydı, hiç bu kadar rahat ve emin olabilirler miydi? (Ramin Sadıkov, 2005)

Daha önce bahsetmiştim, şimdi yine tekrarlıyorum: İçlerinden geldiği gibi davrananlarla iş gücü sahibi adamlar, dar kafalı olduklarından çok çalışkandırlar. Bu konuyu şöyle açıklayabilirim: Bu dar kafalı insanların akılları pek az olduğundan, karşılaştıkları bir meselenin ilk sebeplerini araştırmadan, önlerindeki ikinci dereceden sebeplere sarılırlar. İçleri rahattır, çünkü kendilerince en doğru hareketi yapmışlardır. En önemli mesele de bu zaten. İnsan, herhangi bir işe girişmeden önce, bütün tereddütlerden sıyrılarak bir iç huzuru sağlamalıdır. (Şemsettin Yeltekin, 2012)

I repeat, I repeat with emphasis: all "direct" persons and men of action are active just because they are stupid and limited. How explain that? I will tell you: in consequence of their limitation they take immediate and secondary causes for primary ones, and in that way persuade themselves more quickly and easily than other people do that they have found an infallible foundation for their activity, and their minds are at ease and you know that is the chief thing. To begin to act, you know, you must first have your mind completely at ease and no trace of doubt left in it. (Judith Boss, 2008)

2. Kısım, 10. Bölüm'den / Episode.2, Chapter 10

Çünkü bizler, az ya da çok, yaşama alışkanlığını yitirmiş, aksak aksak yürümeye çalışan insanlarız. Hem de asıl "gerçek yaşam"dan iğrenecek, onun adını bile işitmek istemeyecek kadar yabancılaşmışızdır. Bu yadırgamayı, asıl "gerçek yaşam"ı bir iş, bir görev sayacak, bu yaşamı kitaptan öğrenmeyi her şeyden üstün tutacak kadar da ileri götürmüşüzdür işi. (Ahmet Ekeş, 2013)

Bizler yaşama alışkanlığını kaybettiğimiz, topallaya yürüdüğümüz için, yazdıklarım etkili olacak. Bizim yaşama karşı duyduğumuz yabancılaşma, canlı yaşamdan tiksinecek, onun adını bile duymak istemeyecek ölçüdedir. Üstelik bu canlı yaşamı, bir iş gibi, bir görev gibi kabul ediyoruz ve onu kitaptan öğrenmeyi daha üstün tutuyoruz. (Celal Öner, 2011)

Bizler hayatla bağlantımızı kaybettiğimiz, topallayarak yürüdüğümüz için yazdıklarım etkili olacak. Bizim hayata karşı duyduğumuz yabancılaşma gerçek hayattan tiksinecek, onun ismini bile duymak istemeyecek derecededir. Üstelik, bu hayatı bir iş, bir görev gibi kabul ediyoruz ve onu kitaptan öğrenmeyi daha üstün sayıyoruz. (Elanur Bahar, 2011)

... okurun tatsız bir duyguya kapılmasına neden olacak, çünkü bizler yaşamdan koptuk, hepimiz az veya çok, aksıyoruz. Hem öylesine kopmuşuz ki, zaman zaman gerçek “canlı yaşam”dan tiksiniyoruz, bu yüzden de, bize onu hatırlattıklarında buna dayanamıyoruz. Bunu o kadar ileri götürmüşüz ki, gerçek “canlı yaşam”ı neredeyse bir iş, neredeyse görev sayıyoruz ve hepimiz yaşamın kitaplarda daha güzel olduğunda hemfikiriz. (Ergin Altay, 2013)

.. ,çünkü hepimiz şöyle veya böyle hayattan uzaklaştık, aksıyoruz. Hatta o kadar uzaklaştık ki hayattan, gerçek “canlı hayata” yönelik bir tiksiniye duyuyoruz ve bu nedenle de onu hatırlatan şeylere tahammül etmemiz mümkün değil. (Fatma Arıkan – Serdar Arıkan, 2013)

Bizler, yaşama yabancılaşmış, zorla yürüyen insanlar olduğumuzdan dolayı bu yazdıklarım etkili olacaktır. Üstelik gerçek hayata öylesine yabancılaşmışız ki, adını bile duymak istemeyiz. Bunda da o kadar ileri gideriz ki, gerçek hayatı ancak kitaplardan öğrenebileceğimize inanırız. (Hasan İlhan, 2013)

Yazdıklarımı okurken hoş bir duyguya kapılmayacaksınız eminim, hepimiz daracık dünyalarımızda insanlardan kopuk yaşıyoruz çünkü. Gerçek hayata öylesine yabancılaşmışız ki, adını bile duymak istemeyiz. (Leyla Şener, 2013)

Çünkü biz, az ya da çok, yaşamak alışkanlığını yitirmiş, aksaya aksaya yürüyen insanlarız. Hem de gerçek “canlı yaşam”dan tiksinecek, onun lafını bile işitmek istemeyecek kadar yaşama yabancılaşmışız. Bu yabancılaşmayı; “canlı yaşam”ı bir iş, bir görev sayarak, onu kitaptan öğrenmeyi üstün tutacak dereceye vardırmışız. (Mehmet Özgül, 2010)

Bütün bu yazdıklarımın tatsız bir etki yaratacağına da eminim, zira hepimiz yaşamla bağıni az ya da çok kaybetmiş, kör topal idare eden insanlarız. Hatta yaşamdan öyle kopmuşuz ki, gerçek “canlı hayata” karşı adeta tiksinti duyuyor, bize hatırlatılmasına dahi katlanamıyoruz. Öyle bir hale gelmişiz ki, gerçek “canlı hayat” bize adeta bir iş, bir ödev gibi görünüyor, onu kitaptan öğrenmeyi yeğliyoruz. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

Bütün bunlar alışkın olmadığımız duyguları içerir. Çünkü hepimiz yaşama alışkanlığımızı kaybetmiş, topallayarak yürüyen insanlarız. Yaşamaya karşı duyduğumuz yadırgama o kadar kuvvetlidir ki, bazen “canlı yaşam”dan bile öğreniyoruz. “Canlı yaşam”dan bahsedilmesine tahammül göstermiyoruz. Aslında “canlı yaşam”ı bir iş, bir hizmet olarak düşünmeye ve kitaptan öğrenmeye razı olur hale geldik. (Ramin Sadıkov, 2005)

Bizler, yaşama yabancılaşmış, zorla yürüyen insanlar olduğumuzdan dolayı bu yazdıklarım etkili olacaktır. Üstelik gerçek hayata öylesine yabancılaşmışız ki, adını bile duymak istemeyiz. Bunda da o kadar ileri gideriz ki, gerçek hayatı ancak kitaplardan öğrenebileceğimize inanırız. (Şemsettin Yeltekin,2012)

... ,for we are all divorced from life, we are all cripples, every one of us, more or less. We are so divorced from it that we feel at once a sort of loathing for real life, and so cannot bear to be reminded of it. Why, we have come almost to looking upon real life as an effort, almost as hard work, and we are all privately agreed that it is better in books. (Judith Boss, 2008)

1. Kısım, 1. Bölüm / Episode.1, Chapter 1

Ben kötü bir insan değilim yalnızca, hatta ne olduğum bile belli değil: ne iyi, ne kötü ne de alçağım. Ne onurlu, ne kahraman ne de böceğin tekiyim. Bir köşeye çekilmiş, akıllı insanların huzur bulamayıp ciddi bir iş yapamayacaklarına, bunu becerebilenlerin yalnız aptallar olduğuna dair kötücül, sersemce bir düşünceyle kendimi oyalyorum. Evet efendim, 19. yüzyılda kafası çalışan adamın omurgasız olması, onun ahlaki zorunluluğudur; ahlaklı, becerikli adam dar kafalıdır. (Koray Karasulu, 2004)

Benim nasıl bir adam olduğum da belli değil: Ne ters bir adamım ne uysal, ne alçağım ne onurlu, ne kahramanım ne de korkak... Kendi köşeme çekilmişim; zeki insanların önemli bir iş tutamayacakları, tutanlarında aptal

oldukları gibi kin dolu, boş bir avuntuyla günlerimi doldurup gidiyorum. Evet efendim, 19. Yüzyıl insanı en başta iradesiz olmalıdır, böyle olmak onun boynunun borcudur; iş beceren, iradeli adam aptal, dar kafalıdır. (Mehmet Özgül, 2010)

Kötü biri olamamak bir yana, herhangi bir şey olmayı da beceremedim: Ne kötü ne iyi, ne alçak ne namuslu, ne kahraman ne de haşerenin biriyim. Şimdi bir yandan köşemde pinekliyor, bir yandan da acı, faydasız bir teselliyle avunuyorum. Zeki insanlar asla bir baltaya sap olamaz, onlar yalnız aptallardır. Evet efendim, ondokuzuncu yüzyıl adamı en başta karakersiz olmalı, böyle olmaya manen mecburdur; karakter sahibi, çalışkan bir insansa oldukça dar kafalıdır. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

It was not only that I could not become spiteful, I did not know how to become anything; neither spiteful nor kind, neither a rascal nor an honest man, neither a hero nor an insect. Now, I am living out my life in my corner, taunting myself with the spiteful and useless consolation that an intelligent man cannot become anything seriously, and it is only the fool who becomes anything. Yes, a man in the nineteenth century must and morally ought to be pre-eminently a characterless creature; a man of character, an active man is pre-eminently a limited creature. (Judith Boss, 2008)

1. Kısım, 2. Bölüm / Episode.1, Chapter 2

Dinlemek isteyip istemediğinizi bilmiyorum, ama şimdi sizlere neden bir böcek bile olamadığımı anlatmak istiyorum baylar. Size ciddi söylüyorum, çoğu kez bir böcek olmayı istemişimdir. Ama bu onura layık bile görülmedim. (Koray Karasulu, 2004)

Sizin dinlemek isteyip istemediğinizi bilemem ama, şimdi size niçin bir böcek bile olamadığımı anlatmak istiyorum. Şunu bütün ciddiyetimle belirteyim, pek çok kez böcek olmayı istemişimdir. Ne yazık ki, buna bile erişemedim. (Mehmet Özgül, 2010)

Dinlemek istesenez de, istemesenez de, şimdi size niçin bir haşere bile olamadığımı anlatmak istiyorum baylar. Tamamıyla ciddi olarak söyleyeyim ki, böcek olmayı çoğu zaman arzuladım. Yazık ki buna bile layık olamadım. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

I want now to tell you, gentlemen, whether you care to hear it or not, why I could not even become an insect. I tell you solemnly, that I have many times tried to become an insect. But I was not equal even to that. (Judith Boss, 2008)

1. Kısım, 11. Bölüm / Episode.1, Chapter 11

“Sonuç olarak: Hiçbir şey yapmamak en iyisidir baylar! Bilinçli tembelliktir en iyisi! Bu yüzden, yaşasın yer altı! Normal insana karşı kine varan bir kıskançlık duyduğumu söylesem bile, gördüğüm kadarıyla, bu koşullarda onların yerinde olmak istemem (yine de kıskanmaktan vazgeçmeyeceğim. Yok, yok, her durumda yer altı daha kazançlı!). En azından orada... Eh! Şimdi bile yalan atıyorum! Yalan, çünkü yeraltının daha iyi olmadığını, istediğim ama bir türlü bulamadığım şeyin başka, tamamıyla farklı bir şey olduğunu iki kere ikinin dört ettiğini bildiğim gibi biliyorum! Şeytan alsın yeraltını!” (Koray Karasulu, 2004)

Varıp dayandığımız sonuç: En iyisi hiçbir şey yapmamaktır. Bir köşeye çekilip seyirci kalmaktan iyisi var mı? Onun için yaşasın yeraltı! Normal insanı ölesiye kıskandığımı söyledim, gördüğüm kadarıyla gene de onların durumunda olmak istemem (Kıskanmaktan geri durmayacağım gene de. Ama hayır, hayır, ne olursa olsun yeraltı daha kazançlı!) Orada hiç olmazsa insan... Eh!... Şimdi bile yalan söylüyorum. Yalan, çünkü iyi olmanın yeraltı değil, özlemine duyduğum, ama bir türlü elde edemediğim başka, bambaşka bir şey olduğunu iki kere ikinin dört ettiği gibi biliyorum. Cehenneme kadar yolu var yeraltının! (Mehmet Özgül, 2010)

The long and the short of it is, gentlemen, that it is better to do nothing! Better conscious inertia! And so hurrah for underground! Though I have said that I envy the normal man to the last drop of my bile, yet I should not care to be in his place such as he is now (though I shall not cease envying him). No, no; anyway the underground life is more advantageous. There, at any rate, one can ... Oh, but even now I am lying! I am lying because I know myself that it is not underground that is better, but something different, quite different, for which I am thirsting, but which I cannot find! Damn underground! (Judith Boss, 2008)

2. Kısım, 10. Bölüm / Episode.2, Chapter 10

Bir köşede ahlak bozukluğumla yaşamımı nasıl mahvettiğimi, kötücül gururum yüzünden nasıl çevremden, yaşamdan kopup yeraltına çekildiğimi uzun bir öykü olarak anlatmanın ilginç bir yanı yok zaten. Hem romanda bir kahraman olması gerekir; oysa benim öykümde kahraman karşıtı tüm özellikler kasten bir anti kahramanda toplanmış. (Koray Karasulu, 2004)

Köşemde manen çürümüş, çevreden, canlı yaşamdan kopmuş, yeraltında kendi yarattığım kine boğulmuş olarak, yaşama nasıl yan çizdiğimi uzun uzadıya anlatmamın hoşu gidecek nesi var? Sonra, romanda bir kahraman istenir, oysa benimkinde, inadına, bir kahramanın karşıtı olan bütün özellikler, bir araya toplanmış. (Mehmet Özgül, 2010)

Bir köşeye çekilip ahlak bozukluğumla bütün bir ömrü nasıl heba ettiğimi, kötücül, boş gururum yüzünden yaşayan alemle her türlü bağı keserek nasıl yeraltına çekildiğimi uzun bir öykü gibi anlatmanın hiçbir ilginç yanı yok elbette; hem romanda bir kahraman olmalıdır, halbuki benimkinde bir kahramanın tersi olan ne kadar özellik varsa kasten bir antikahramanda toplanmış. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

Why, to tell long stories, showing how I have spoiled my life through morally rotting in my corner, through lack of fitting environment, through divorce from real life, and rankling spite in my underground world, would certainly not be interesting; a novel needs a hero, and all the traits for an anti-hero are EXPRESSLY gathered together here. (Judith Boss, 2008)

KARAMAZOV KARDEŞLER / THE BROTHERS KARAMAZOV, DOSTOYEVSKI

3. Kitap, 6. Bölüm / Book 3, Chapter 6

Ressam Kramskoy'un Seyreden adında pek güzel bir tablosu vardır. Tablo kışın bir ormanı gösteriyor: Yol kenarında, sırtında yırtık gocuğu, ayağında çarığıyla tek başına bir mujikceyiz duruyor; düşünür bir hali var, oysaki düşündüğü filan yok, sadece "seyre dalmış". Birisi dürtecek olsa silkinerek uykudan uyanmış gibi, ne olduğunu anlamadan bize bakacak. Hemen o anda orada durup neler düşündüğünü sorsanız belki hiçbir şey hatırlayamaz, ama seyrederken topladığı izlenimleri yüzde yüz saklamıştır. Bu izlenimler onun için pek değerlidir; belki belirsizce, hiç farkında olmadan –tabii niçin, ne amaçla yaptığını da bilmeden- bunları biriktirir. (Nihal Yalaza Taluy, 2011)

Ressam Kramskoy'un "Seyirci" adlı çok ünlü bir tablosu vardır: kış mevsimindeki bir orman resmedilmiştir, ayağında laptileri*, üstünde yırtık gocuğuyla bir mujik, derin bir ıssızlığın ortasında, tek başına yolun ortasında, bir şeyler düşünür gibi durmaktadır; ama düşündüğü falan yoktur, yalnızca "seyreder". Onu dürtseniz, silkinerek kendine gelir ve uykudan uyanmış gibi, hiç bir şey anımsamadan yüzünüze bakar. Elbette hemen kendine gelir ama, az önce ne düşündüğünü sorsanız herhalde aklına bir şey gelmez; buna karşın seyrederken edindiği izlenimleri mutlaka depolamıştır. Bu izlenimler onun için çok değerlidir; elbette bunları biriktirdiğinin farkında bile değildir, hatta neden biriktirdiğini bile bilmez.

*Huş ağacı kabuğundan, ipe örülmüş pabuçlar. (Çev.)
(Koray Karasulu, 2005)

There is a remarkable picture by the painter Kramskoy, called "Contemplation." There is a forest in winter, and on a roadway through the forest, in absolute solitude, stands a peasant in a torn kaftan and bark shoes. He stands, as it were, lost in thought. Yet he is not thinking; he is "contemplating." If any one touched him he would start and look at one as though awakening and bewildered. It's true he would come to himself immediately; but if he were asked what he had been thinking about, he would remember nothing. Yet probably he has, hidden within himself, the impression which had dominated him during the period of contemplation. Those impressions are dear to him and no doubt he hoards them imperceptibly, and even unconsciously. How and why, of course, he does not know either. (Constance Garnett, The Lowell Press, NY, 2009)

3. Kitap, 9. bölüm / Book 3, Chapter 9

-Senden şunu sorabilir miyim ağabey: İnsanların çevrelerine bakarak, bunlar arasında, yaşamaya layık olan ve olmayanları seçmeye hakkı olabilir mi?

-Bunda değeri göz önüne almaya hiç gerek yok. Bu sorun insan yüreğinde çoğu zaman değere bakılarak değil, başka, daha doğal nedenlere uyularak halledilir. Bunun hak olup olmamasına gelince; istemek herkesin hakkıdır. (Nihal Yalaza Taluy, 2011)

-İzin verirsen sana bir şey soracağım ağabey: Bir insanın çevresindekilere bakarak, hangisinin yaşamaya değer olduğuna, hangisinin olmadığına karar verme hakkı var mıdır?

-Neden yalnızca değere bağlı olsun? Bu sorun, insanların yüreğindeki değere değil, diğer nedenlere bağlı olarak, daha doğal yollardan halledilir. Hak konusuna gelince; arzulamak herkesin hakkı değil midir? (Koray Karasulu, 2005)

"Brother, let me ask one thing more: has any man a right to look at other men and decide which is worthy to live?"

"Why bring in the question of worth? The matter is most often decided in men's hearts on other grounds much more natural. And as for rights—who has not the right to wish?" (Constance Garnett, The Lowell Press, NY, 2009)

4. Kitap, 5. Bölüm / Book 4, Chapter 5

Karışmak istemediği halde gene de dayanamayan Bayan Hohlakova, birdenbire,

-Evet ama şimdi öyle... Şu anda dünkü hareketin etkisi sürüyor! diye yerinde bir düşünce ileri sürdü.

İvan, besbelli sözünün kesilmesine öfkelenerek adeta hışımla,

-Evet, öyle, dedi. Başkası için bu sadece dün olanların etkisiyle açıklanabilecek bir an meselesidir. Ama Katerina İvanovna'nın kişiliğinde bir kadında bu an ömrünün sonuna kadar uzar. (Nihal Yalaza Taluy, 2011)

Karışmak istemez gibi görünen Bayan Hohlakova, kendini tutamadı ve gayet yerinde bir düşünce ortaya sürdü: -İyi ama, yalnızca şu an için öyle... değil mi? Hep, dün akşamki hareketler yüzünden! İvan sözünün kesilmesine öfkelenerek:

-Evet, evet, dedi. Öyle ama, ancak başkaları için dünün etkilerinin şu anda da sürdüğü söylenebilir; Katerina Ivanovna için, şu an, bütün yaşamı boyunca sürebilir. (Koray Karasulu, 2005)

"But that's only for the moment. And what does this moment stand for? Nothing but yesterday's insult." Madame Hohlov obviously had not intended to interfere, but she could not refrain from this very just comment.

"Quite so, quite so," cried Ivan, with peculiar eagerness, obviously annoyed at being interrupted, "in any one else this moment would be only due to yesterday's impression and would be only a moment. But with Katerina Ivanovna's character, that moment will last all her life. (Constance Garnett, The Lowell Press, NY, 2009)

5.Kitap, 4. Bölüm / Book 5, Chapter 4

Aslında zaman zaman insanın acımasızlığı "vahşi" sözcüğü ile ifade edilir ama bu, vahşi hayvanlara yapılan korkunç bir haksızlık ve hakarettir: Vahşi hayvan hiçbir zaman ustalık ve zevk almak bakımından bir insan kadar acımasız olamaz. Bir kaplan sadece parçalar; kemirir ve sadece bunu yapabilir. Yapabilse bile bütün gece insanları kulaklarından çivilemek aklına gelmez. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2011)

Kişioğlunun zalimliğine "hayvani" diye bir sıfat yakıştırılmıştır, ama hayvanlara büyük bir haksızlıktır bu: Hayvan hiçbir zaman insan kadar zalim, bu işlerde usta olamaz. Kaplan yalnızca parçalar, dişleri ile etlerini kopara kopara yer, bitirir avını, elinden gelen budur. Yapabilecek, elinden gelecek bile olsa, insanları kulaklarından çevirmeyi aklının ucundan geçirmez. (Ergin Altay, 2009)

Kimi zaman zalim insanları "vahşi hayvan" diye nitelemekle vahşi hayvanlara haksızlık ediliyor. Vahşi hayvanlar hiçbir zaman insanlar kadar korkunç, neredeyse sanatsal vahşilikler yapmazlar. Bir kaplan yalnızca ısırıp parçalamayı bilir. Elinden gelse bile, insanları kulaklarından çivilemeyi aklından geçirmez. (Koray Karasulu)

Bu bölüm, Nihal Yalaza Taluy tarafından yapılan 'Karamazov Kardeşler' çevirisi, Ekim 2011 tarihli 7. baskısında, yayıncı tarafından şu ibare ile açıklanmıştır; "Taluy'un 1958-1960 baskısında olmayan [ ] içindeki bölüm izleyen baskılar çevirmenin ölümü sonrasında yapıldığından eksikliğini sürdürmüştür. Söz konusu eksiklik, bu baskıda, Sayın Ayşe Hacıhasanoğlu'nun çevirisinden, çevirmenin izniyle ve Taluy'un çevirilerinin yasal temsilcisi olan ONK Ajans'ın bilgisi dahilinde tamamlanmıştır. (Yayıncının notu.).

7. Baskıda giderildiği bildirilen 'eksiklikle ilgili yayıncı notu', Ocak 2014 tarihli 10. baskıda yer almamaktadır. (Nihal Yalaza Taluy)

People talk sometimes of bestial cruelty, but that's a great injustice and insult to the beasts; a beast can never be so cruel as a man, so artistically cruel. The tiger only tears and gnaws, that's all he can do. He would never think of nailing people by the ears, even if he were able to do it. (Constance Garnett, The Lowell Press, NY, 2009)

7.Kitap, 2. Bölüm / Book 7, Chapter 2

Varsın hiç mucize olmasın, varsın mucizevi hiçbir şey görülmesin ve hemen beklenen şey doğrulanmasın, peki ama neden şerefsiz olduğu ilan edilmiş, neden bu rezalete izin verilmiş, bu hızlı çürüme neden kindar rahiplerin dedikleri gibi "doğayı bile geride bırakmıştı"? (Ayşe Hacıhasanoğlu, 1999)

Mucize ya da mucizeye benzer bu hava olmayabilir, nice zamandır umdukları hemen gerçekleşmeyebilirdi, ama bu şerefsizliğe, rezalete, zehir saçan rahiplerin dedikleri gibi "doğadan öne geçen" çürümeye ne gerek vardı? (Nihal Yalaza Taluy, 2011)

Hiç mucize falan olmayabilir, beklenen olağanüstü olay gerçekleşmeyebilirdi ama neden böyle rezil, utanç verici bir şey olmuş, neden çürüme, o kindar rahiplerin dediği gibi "doğal süresinden önce" başlamıştı? (Koray Karasulu, 2005)

Even had there been no miracles, had there been nothing marvelous to justify his hopes, why this indignity, why this humiliation, why this premature decay, "in excess of nature," as the spiteful monks said? (Constance Garnett, The Lowell Press, NY, 2009)

9.Kitap, 4. Bölüm / Book 9, Chapter 4

Tasavvur etsene: Bunlar ortada, kafanın içinde, sinirlerde, yani bu sinirler beynin içinde -onları da şeytan götürsün!-... bu sinirlerin bir takım kuyrukları var, bunlar titremeye başlar başlamaz... yani görüyorsun. Gözlerimle bir şeye bakıyorum şöyle, bunlar titreşiyor, yani kuyruklar... titreyince de bir hayal beliriyor ama hemen belirmiyor, bir an, bir saniye geçiyor ve öyle bir an geliyor ki, yani an değil de -onun da canı cehenneme,- hayal, yani bir nesne ya da bir olay beliriyor, hepsini şeytan alsın, işte bu yüzden seyrediyorum, sonra da düşünüyorum... kuyrukçuklar yüzünden, yoksa içimdeki ruh ve orada gördüğüm bir hayal veya benzeri bir şey yüzünden değil. Bunların hepsi de saçmalık. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 1999)

Bak, göz önüne getir: sinirlerimizin, kafamızda, yani beynimizdeki sinirlerin... ((hepsi cehennemin dibine ya!) bunların, sinirlerin demek istiyorum, bir takım ufak kuyrukları var; bunlar titreyip harekete geçti mi... Yani ben bir şeye gözlerimle şöyle bakarsam o kuyrukçuklar titremeye başlıyor... Titreyince bir hayal doğuyor, ama hemen değil, bir an, bir saniye filan geçince... sanki bir an... şey an değil, saçmalıyorum. bir hayal ya da bir olay meydana geliyor, böylece ben görüyor, sonra da düşünüyorum. Bu kuyrukçuklar sayesinde görüyor, sonrada düşünüyorum. Bu kuyrukçuklar sayesinde; yoksa bendeki ruhun yardımıyla değil, Tanrı eli ile yaratıldığımdan değil, bunların hepsi saçma. (Nihal Yalaza Taluy, 2011)

Bir düşün: Bu sinirlerin, kafamızdaki, yani beynin içindeki sinirlerin (hepsine lanet olsun!) işte bunların küçücük kuyrukları var ve bu kuyruklar titredi mi... yani senin anlayacağın, ben herhangi bir şeye, işte şöyle baktığımda, bu kuyruklar titremeye başlıyorlar... titreyince de gördüğüm şeyin hayali beynimde canlanıyor ama hemen değil, kısa bir andan, bir saniyeden sonra geçiyor; böylece bir saniye, yani bir saniye değil de-bu saniyeye de lanet olsun- bir hayal, yani bir madde, veya bir olay, artık orada ne Tanrı'nın belası varsa beynimde canlanıyor... ve ben de önce görüp sonra düşünüyorum... bunların hepsi, bir ruhum olduğu, Tanrı'nın yansıması olduğum için değil, bu kuyruklar sayesinde gerçekleşiyor, hepsi saçmalık. (Koray Karasulu, 2005)

Düşünsene bir kez; her şey o sinirlerde, insanın başında, yani orada beynin içinde sinirler var ya... Hay Allah kahretsin onları. Bunların işte böyle küçük kuyrukları var... Yani senin anlayacağın sinirlerin küçük kuyrukları var. İşte o kuyruklar titredi mi... Yani senin anlayacağın, ben herhangi bir şeye gözlerimi çevirip baktım mı, o kuyruklar titremeye başlıyorlar... Onlar titredi mi de, zihinde gördüğüm şeyin hayali canlanıyor... Hem de hemen değil, kısa bir andan sonra... Bir saniyecik geçiyor... Böylece an dediğimiz şey meydana geliyor. Daha doğrusu an değil... Hay Allah kahretsin o anı... Bir hayal, yani bir cisim, ya da bir olay her ne karın ağrısı ise gördüğüm o şey, ne ise hayalimde canlanıyor... İşte gördüğümü onun için görebiliyorum, gördükten sonra da düşünebiliyorum... Bunlar hep sinirlerin kuyrukları titreşiyor diye oluyor. Yoksa benim bir ruhum var, ben bir şeyin suretiyim, birinin benzeriyim diye olmuyor. Tüm bunlar saçmalıktan başka bir şey değil. (Yasin Şeref Asil, 2011)

Imagine: inside, in the nerves, in the head—that is, these nerves are there in the brain ... (damn them!) there are sort of little tails, the little tails of those nerves, and as soon as they begin quivering ... that is, you see, I look at something with my eyes and then they begin quivering, those little tails ... and when they quiver, then an image appears ... it doesn't appear at once, but an instant, a second, passes ... and then something like a moment appears; that is, not a moment—devil take the moment!—but an image; that is, an object, or an action, damn it! That's why I see and then think, because of those tails, not at all because I've got a soul, and that I am some sort of image and likeness. All that is nonsense! (Constance Garnett, The Lowell Press, NY, 2009)

BUDALA / THE IDIOT, DOSTOYEVSKI

1.Kısım, 6. Bölüm / Episode 1, Chapter 6

Büyüklerin küçükleri, bütün anababaların kendi öz çocuklarını ne kadar az tanıdıklarını düşünür de çok şaşırım. Küçük olduklarını, daha öğrenmelerine vakit bulunduğunu ileri sürerek onlardan pek çok şeyi gizlemek... İşte insanı üzen yanlış düşünce tarzı! Oysa çocuklar birçok şeyi yalnız anlamakla kalmazlar, babalarının onları daha pek küçük, her şeye akli ermez saydıklarını da bilirler. Büyüklerin öyle çapraşık sorunları olur ki, ufacık bir çocuk buna kolay bir çözüm yolu buluverir. Ama bunu kimse görmez. Tanrım! Minicik, güzel bir kuş gözlerinizin içine güvenle bakarak sizi sevinçle dinlerken siz onu aldatabilir misiniz? Kuşları çok sevdiğim için çocukları onlara benzetirim. (Mehmet Özgül, 2012)

Büyüklerin çocukları, hatta anababaların kendi çocuklarını ne kadar az anladıklarını düşünerek şaşırıyordum. Küçük olduklarını, henüz öğrenme çağına olmadıklarını bahane ederek çocuklardan hiç bir şey gizlenmemeli. Ne hazine, ne bahtsız bir düşünce! Babalar, çocuklarını pek küçük, bir şeyden anlamaz sanarak her şeyi gizledikleri halde, onlar her şeyi anlıyorlar. Büyükler, bir çocuğun en zor bir işte bile pek önemli öğütlerde bulunabileceğini bilmezler. Ah, Tanrım' Bu güzel, küçücük kuşcağz size güvenle, mutlulukla bakarken onu aldatmak ayıp değil mi? Onları kuş diye tarif ediyorum, çünkü dünyada onlardan daha iyi kuş yoktur. (Savaş Kurt, 2008)

I have often been struck by the fact that parents know their children so little. They should not conceal so much from them. How well even little children understand that their parents conceal things from them, because they consider them too young to understand! Children are capable of giving advice in the most important matters. How can one deceive these dear little birds, when they look at one so sweetly and confidingly? I call them birds because there is nothing in the world better than birds! (Eva Martin, 2013)

4.Kısım, 8. Bölüm / Episode 4, Chapter 8

Görüyorum ki beni dinlemek epey eğlendiriyor sizi, herhalde şu saçma sapan şiiri benim için düşünüyorsunuz:
'Ve belki aşkın tebessümü,
Hazin gurubum olacak benim.' (Mümtaz İdil, 1998)

Görüyorum ki, suratıma baktıkça gülmek geliyor, bana şu saçma şiiri uygun görüyorsunuz:
Ve belki aşkın ayrılık gülümsemesini
Hüzünlü son anlarımda son kerecik göreceğim. (Mehmet Özgül, 2012)

Probably you are laughing at me and fitting those silly lines to my case
Maybe sad Love upon his setting smiles,
And with vain hopes his farewell hour beguiles. (Eva Martin, 2013)

3.Kısım, 7. Bölüm / Episode 3, Chapter 7

Bu sonsuz şölen bir beni fazla buluyorsa, neyleyim ben sizin o doğanızı, Pavlovsk parkınızı, güneşinizin doğuşunu batışını, masmavi gökyüzünüzü, mutlu yüzlerinizi? Güneşin ışığında çevremde vızıldayarak dolaşıp duran şu küçücük sinek bile bu şölenin, bu koronun bir üyesi olduğunun, burada onun da bir yeri olduğunun bilincine mutluysen, bu şöleden haz duyuyorken, ben sırf yüreksizliğimden dışlanmış olduğumu bu zamana dek anlamaya yanaşmamışken, her dakika, her saniye bunu düşünmek zorundayım neme gerek bütün bu güzellikler? (Ergin Altay, 2011)

Mademki sonu gelmeyen eğlenceniz, aranızda benim fazlalık olmamla başladı; bana ne doğanızın güzelliğinden, Pavlovsk'un parkından, güneşin doğuşuyla batışından, mavi göğünüzden, mutlu yüzlerinizden? Mademki yanı başımda güneş ışınları içinde vızıldayıp duran o ufacık sineğin bile eğlenceye ve koroya katıldığını, yerini bilip sevdiğini, mutlu olduğunu, buna karşılık kendimin fazlalığını her dakika, her saniye bilmek, hissetmek zorundayım, fakat tabansızlığım yüzünden şimdiye dek bunu anlamak istemedim, öyleyse ne yapayım bütün bu güzellikleri? (Mehmet Özgül, 2012)

And what do they want with their ridiculous 'Pavlovsk trees'? To sweeten my last hours? Cannot they understand that the more I forget myself, the more I let myself become attached to these last illusions of life and love, by means of which they try to hide from me Meyer's wall, and all that is so plainly written on it—the more unhappy they make me? What is the use of all your nature to me—all your parks and trees, your sunsets and sunrises, your blue skies and your self-satisfied faces—when all this wealth of beauty and happiness begins with the fact that it accounts me—only me—one too many! What is the good of all this beauty and glory to me, when every second, every moment, I cannot but be aware that this little fly which buzzes around my head in the sun's rays—even this little fly is a sharer and participator in all the glory of the universe, and knows its place and is happy in it;—while I—only I, am an outcast, and have been blind to the fact hitherto, thanks to my simplicity! (Eva Martin, 2001)

3.Kısım, 7. Bölüm / Episode 3, Chapter 7

Güneşli, pırıl pırıl bir gün dağlara çıkmış, kafasının içinde ona acı veren ama bir türlü anlayamadığı bir düşünceyle uzun uzun dolaşmıştı. Yukarıda ışıltılı, masmavi bir gökyüzü, aşağıda masmavi bir göl, dört bir yanda uçsuz bucaksız, aydınlık, masmavi ufuk... Bunlara uzun uzun bakmış, hüzünlenmişti. Kollarını bu aydınlık, uçsuz bucaksız maviliklere uzatarak nasıl ağladığını hatırlıyordu şimdi. Bütün bunlara çok yabancı olmak üzüyordu onu. Çocukluğundan beri özlemini çektiği, ama bir türlü ulaşamadığı büyük bir şölen, hiç bitmeyen bir bayramdı bu. Her sabah öyle ışıltılı doğuyordu güneş, her sabah aynı gökkuşağı oluşuyordu şelalede, her akşam çok uzaklarda karlı doruğu görünüyordu ulu bir dağın, erguvan rengi, alev alev yanıyordu. "Kızgın güneşte çevresinde dolanıp duran sinek bütün bu şölenin bir üyesiydi: Bu şölende yerini biliyordu, seviyordu bu şöleni, mutluysun." Her otçuk boy atıyordu, mutluysun! Her şeyin bir yolu vardı ve hepsi o yolu biliyordu. Şarkı söyleyerek gidiyor, şarkı söyleyerek geliyorlardı. Bir tek o, insanları da, sesleri de bilmiyordu, anlamıyordu, yabancıydı, dışlanmıştı. Elbette o zaman sözcüklere dökemezdi bütün bunları, sorununu anlatamazdı. Derinden, sessizce acı çekiyordu. (Ergin Altay, 2011)

...günlük güneşlik bir gün başını almış, dağlara çıkmıştı; içinde çıkarıp atamadığı, nedenini anlayamadığı büyük bir sıkıntı vardı. Tepesinde pırıl pırıl gökyüzü, aşağılarda bir gölün çevresinde onu saran açık, uçsuz bucaksız ufuklar... Bu güzellikler arasında içi içine sığmıyordu. Ellerini duru, mavi sonsuzluğa uzatıp ağladığını hiç uzatamaz. Çevresindeki nesnelere duyduğu yabancılık kahrediyordu onu. Ta eskiden, çocukluktan beri özlemini duyduğu bu şölenin, bu eşsiz, bitmek bilmeyen yaşama sevincinin hep dışında kalmıştı. Her sabah çağlayanın üzerinde gökkuşağı kurulu... Akşamları göl kıyısındaki yüksek dağların karlı dorukları güneş ışınlarından pespembe olur. "Yakınımda, kanatları sıcak güneş ışınları içinde parlayıp uçverenler, mutludurlar..." Küçücük bir ot bile durumunda kıvançlı büyür. Her nesnenin yeri yurdu, kendi yolu yöntemi vardır. Herkes neşe içinde, işine gücüne gider. Bir şey bilmeyen, bir şeyden anlamayan, doğa içerisinde her şeye yabancı, her şeyin dışında yalnız o vardır... Fakat ne yazık, o zamanlar bunları başkalarına söylemiyor, derdini hep içine atıyordu. (Mehmet Özgül, 2012)

He climbed the mountain-side, one sunny morning, and wandered long and aimlessly with a certain thought in his brain, which would not become clear. Above him was the blazing sky, below, the lake; all around was the horizon, clear and infinite. He looked out upon this, long and anxiously. He remembered how he had stretched

out his arms towards the beautiful, boundless blue of the horizon, and wept, and wept. What had so tormented him was the idea that he was a stranger to all this, that he was outside this glorious festival. What was this universe? What was this grand, eternal pageant to which he had yearned from his childhood up, and in which he could never take part? Every morning the same magnificent sun; every morning the same rainbow in the waterfall; every evening the same glow on the snow-mountains. Every little fly that buzzed in the sun's rays was a singer in the universal chorus, "knew its place, and was happy in it." Every blade of grass grew and was happy. Everything knew its path and loved it, went forth with a song and returned with a song; only he knew nothing, understood nothing, neither men nor words, nor any of nature's voices; he was a stranger and an outcast. (Eva Martin, 2001)

ANNA KARENİNA, LEO TOLSTOY

1.1.

Bütün mutlu aileler birbirine benzer, her mutsuz ailenin mutsuzluğu kendine göredir. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Bütün saadetler birbirine benzer, fakat her felaketin kendine mahsus bir yüzü vardır. (Bahadır Dülger, 1949)

Mutlu aileler birbirlerine benzerler, her mutsuz aileninse kendine özgü bir mutsuzluğu vardır. (Ergin Altay, 2011)

Bütün mutlu aileler birbirine benzer, her mutsuz ailenin mutsuzluğu kendine göredir. (Hasan Ali Ediz, 1989)

Happy families are all alike; every unhappy family is unhappy in its own way. (Constance Garnett)

1.9.

Güneşe bakmaktan kaçınır gibi Kiti'ye uzun süre bakmaktan kaçınarak aşağıya doğru yürüdü, ama güneşi bakmadan gördüğü gibi onu da bakmadan görüyordu. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Güneşi bakmadan gördüğü gibi, onu da gözlerini ona çevirmeye hacet kalmadan görmüştü. (Bahadır Dülger, 1949)

... Kiti'ye -genç kız bir güneşmiş gibi- uzun süre bakmamaya çalışıyordu. Ama güneş gibi bakmadan da görüyordu onu. (Ergin Altay, 2011)

Ona da güneşe bakmaktan kaçınır gibi uzun uzun bakmaktan kaçınarak aşağı indi, ama bakmadığı halde güneşi nasıl görüyorsa, onu da bakmadan görüyordu. (Hasan Ali Ediz, 1989)

He walked down, for a long while avoiding looking at her as at the sun, but seeing her, as one does the sun, without looking. (Constance Garnett)

1.18.

Vronski bu kısacık bakışta, kadının yüzünde oynayan ve kırmızı dudaklarını çarpıtan belli belirsiz gülümsemesiyle parlak gözleri arasında uçuşan ölçülü canlılığı fark edebilecek zamanı buldu. Sanki içinde fazla gelen bir şey kadının varlığını öylesine dolduruyordu ki, elinde olmadan kâh bakışlarının pırlıtısında, kâh gülümsemesinde ifadesini buluyordu. Gözlerindeki ışığı bilerek ve isteyerek söndürüyordu, ama ışık onun isteği dışında bu kez belli belirsiz gülümsemesinde ortaya çıkıyordu. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Vronski bu bir anlık bakışta dışa vurulmayan, tutulmaya çalışılan bir canlılık görmüştü. Bu canlılık onun yüzünde oynuyor, pırlıtlı gözlerinden taşıyor, pembe dudaklarını belli belirsiz bir gülümsemeyle büyüyordu. Sanki bir şey bütün varlığını tıka basa doldurmuş, onun engel olmaya çalışmasına karşın, kâh bakışlarının pırlıtısında, kâh gülümsemesinde belli ediyordu kendini. Gözlerindeki ışığı bile söndürmüştü, ama bu ışık -o istemese de- belli belirsiz gülümsemesinde görünüyordu. (Ergin Altay, 2011)

Vronski bu kısa bakışta, kadının yüzünde oynayan, pırlıtlı gözleriyle, pembe dudaklarını büken belli belirsiz gülümseyişi arasında uçuşan ve tutulmağa çalışılan bir canlılığı farketmeyi başardı. Kadının sanki tüm varlığından bir fazlalık taşıyor, isteğine rağmen, kâh bakışlarının pırlıtısında, kâh gülümseyişinde kendini belli ediyordu. Kadın bilerek gözlerindeki ışıltıyı söndürmüştü, ama bu ışıltı, elinde olmayarak belli belirsiz farkedilen gülümseyişinde parlamıştı. (Hasan Ali Ediz, 1989)

Vronsky had time to notice the suppressed eagerness which played over her face, and flitted between the brilliant eyes and the faint smile that curved her red lips. It was as though her nature were so brimming over with something that against her will it showed itself now in the flash of her eyes, and now in her smile. Deliberately she shrouded the light in her eyes, but it shone against her will in the faintly perceptible smile. (Constance Garnett)

2.9.

Aleksey Aleksandroviç, , karısının daha önce her zaman kendisine açık olan ruhunun derinliklerinin şimdi ona kapandığını görüyordu. Dahası, karısının halinden, tavrından onun bundan utanmadığını, sanki açıkça ona, evet kapalı ve böyle olması gerekiyor, ileride de böyle olacak dediğini görüyordu. Şimdi evine dönen ve evinin kapısını

kilitli bulan bir adamın hissettiğine benzer bir şey hissediyordu. "Ama belki de anahtar hala bulunabilir" –diye düşündü Aleksey Aleksandroviç. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Karısının, bugüne dek açık ruhunun derinliklerinin şimdi ona kapalı olduğunu görüyordu. Üstelik, karısının tavrından onun, bunu sakladığını, bundan sıkıldığını, hatta açık açık "Evet, kapalı, öyle olması gerekiyor, bundan böyle de öyle olacak" dediğini görüyordu. Aleksey Aleksandroviç şimdi evine dönüp de kapıyı, pencereyi kilitli bulan bir insanın hissedebileceği şeyleri hissediyordu. "Belki bulunur bir anahtar," diye geçirdi içinden. (Ergin Altay, 2011)

Eskiden kendisine daima açık olan karısının ruhunun derinliklerini, artık kendisine kapalı olarak görüyordu. Hatta bu yetmiyormuş gibi, karısının tonundan, bu durumdan zerrece sıkılmadığını, adeta kendisine: "Evet, kapalı, bunun böyle olması gerek, bundan sonrada böyle olacak" der gibi olduğunu da görüyordu. Şimdi o, evine dönüp de kapısının kapalı olduğunu gören bir insanın kapıldığı duyguya kapılmıştı. Aleksey Aleksandroviç: "Belki anahtar henüz daha bulunabilir" diye düşündü. (Hasan Ali Ediz, 1989)

He saw that the inmost recesses of her soul, that had always hitherto lain open before him, were closed against him. More than that, he saw from her tone that she was not even perturbed at that, but as it were said straight out to him: "Yes, it's shut up, and so it must be, and will be in future." Now he experienced a feeling such as a man might have, returning home and finding his own house locked up. "But perhaps the key may yet be found," thought Alexey Alexandrovitch. (Constance Garnett)

—
Senin duygularına bütün ayrıntısıyla girme hakkına sahip değilim, zaten bunu yararsız, hatta zararlı sayarım. -diye başladı Aleksey Aleksandroviç. - Ruhumuzu kurcaladığımızda sıklıkla orada fark edilmeden yatan bir şey bulup çıkarırız. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Duygularının ayrıntılarına inmeye hakkım yok, dedi. Hem bunu yararsız, dahası zararlı sayarım. Kişioğlunun ruhunun derinliklerine inmek, orada kendini belli etmeden duran bazı şeylerin su yüzüne çıkmasına neden olur çoğu zaman. (Ergin Altay, 2011)

Bütün ayrıntılarıyla duygularına girmeye hakkım yok, diye başladı. Hem genel olarak bunu faydasız, hatta zararlı sayıyorum. Ruhlarımızın derinliğine inerken, çoğu zaman orada kendini belli etmeyen yatan bazı olayları meydana çıkarmak tehlikesiyle de karşılaşabiliriz. (Hasan Ali Ediz, 1989)

"To enter into all the details of your feelings I have no right, and besides, I regard that as useless and even harmful," began Alexey Alexandrovitch. "Ferretting in one's soul, one often ferrets out something that might have lain there unnoticed. (Constance Garnett)

2.10

Hıçkırıklar içinde Vronskiy'in ellerini göğsüne bastırarak:

-Tanrım! Bağışla beni! –diyordu. Kendisini o kadar suçlu ve kabahatli hissediyordu ki, alçalmak ve bağışlanmayı dilemekten başka yapabileceği bir şey kalmamıştı geriye; Artık Anna'nın hayatında Vronskiy'den başka kimse olmadığından bağışlanmak için ona yalvarıyordu. Vronskiy'e bakarken ne kadar alçaldığını fiziksel olarak hissediyor ve başka bir şey söyleyemiyordu. Vronskiy de hayatına son verdiği insanın cesedini gören bir katilin hissetmesi gereken şeyi hissediyordu. Onun tarafından yaşamaktan yoksun bırakılan bu ceset ikisinin aşkıydı, aşklarının ilk dönemi. Utancın bu korkunç bedeniyle ödenmiş olan şeyi anımsamanın dehşet verici, iğrenç bir yanı vardı. Anna'nın ruhsal olarak çirliçiplak kaldığı için duyduğu utanç onu eziyor ve bu utanç Vronskiy'e de bulaşıyordu. Ancak katilin ceset karşısında korkuya kapılmasına karşın, onu parçalara ayırıp saklaması, cinayetle elde ettiği şeyden yararlanması da gerekiyordu. Katil tutkuya benzer bir hırsıyla bu cesedin üzerine atılıyor, sürüklüyor, parçalıyor; Vronskiy de Anna'nın yüzünü ve omuzlarını öpücüklerle boğuyordu. Anna onun elini tutuyor, kimildamiyordu. Evet, bu öpücükler, bu utanç pahasına satın alınmıştı. Evet, her zaman benim olacak bu el, benim suç ortağımın eli. Bu eli yukarı kaldırdı ve öptü. Vronskiy diz çöktü, onun yüzünü görmek istedi; ama Anna yüzünü saklıyor, hiçbir şey söylemiyordu. Sonunda kendini toplar gibi olunca ayağa kalktı ve Vronskiy'i itti. Anna'nın yüzü yine güzeldi, ama daha çok acınacak haldeydi. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Hıçkırıyordu. Kendini öylesine suçlu, öylesine kabahatli hissediyordu ki, küçülmekten, af dilemekten başka yapacağı bir şey kalmamıştı. Şimdi Vronski'den başka kimse yoktu onun için dünyada. Öyle ki, bağışlanması için

yakarışını da ona yöneltiyordu. **Vronski'nin yüzüne bakarken küçüldüğünü etinde duyuyordu.** Başka bir şey söyleyemiyordu. Vronski'nin duygularıysa, öldürdüğü insanın cansız bedenine bakan katilinkinin aynıydı. Cansız beden onların aşkıydı, aşklarının birinci dönemi. Karşılığı bu korkunç utanç duygusuyla ödenen şeyin düşüncesinde kişiye dehşet veren, iğrenç bir şey vardı. Ruhsal çıplaklığından duyduğu utanç, **Anna'yı eziyordu.** Aynı duygu Vronski'ye geçiyordu. Gelgelelim, cansız bıraktığı cesedin karşısında katilin duyduğu dehşete karşın, **bu bedeni parça parça etmek, saklamak gerekiyordu. Katilin, bu cinayetle elde ettiği şeyden yararlanması gerekti.**

Katilin hınçla, büyük bir istekle cesedin üzerine atılıp onu sürüdüğü, parçaladığı gibi, Vronski de Anna'nın yüzünü, **omuzlarını öpmeye başladı.** Anna onun elini tutuyor, kıpırdamıyordu. Evet, bu utanç duygusu ödenerek alınmıştı bu öpüşler. Evet, benim olacak bu el, suç ortağının elidir. Kaldırdı bu eli, öptü. Vronski diz çöktü. Anna'nın yüzünü görmek istiyordu. Ama Anna saklıyordu yüzünü, bir şey söylemiyordu. Sonunda, sanki kendi kendini zorlayarak doğruldu. Vronski'yi itti. Yüzü gene güzeldi; ama acıklıydı... (Ergin Altay, 2011)

-Allahım! Beni bağışla! diye hıçkırıyordu.

Kendisini öyle suçlu, öylesine kabahatli hissediyordu ki, ona ancak alçalmak ve af dilemek kalıyordu. Oysa şimdi dünyada ondan başka kimseciği yoktu. Onun için yalvarmalarını, yakarmalarını hep ona yöneltiyordu. **Vronski'ye bakarken, maddi olarak alçaldığını hissediyor ve daha fazla bir şey söylemiyordu.** Vronski ise, öldürdüğü kişinin cesedini gören bir katilin duyması gerekli olan şeyi duyuyordu. Onun hayatına son verdiği bu ceset, onların aşkları, aşklarının ilk safhası idi. Utanmanın bu korkunç fiyatı ile ödenen şeyin hatırlanmasında korkunç ve iğrenç bir şeyler vardı. Manevi çıplaklığı karşısında duyduğu utanç Anna'yı eziyor, **bu duygu Vronski'ye de bulaşıyordu.** **Anna bir katilin, öldürdüğü kurbanının ölüsü karşısında kapıldığı bütün dehşete rağmen onu parçalamak, saklamak gerekiyordu. Katilin bu cinayetten elde ettiği kazançtan yararlanmak gerekiyordu. Ve katil, büyük bir hınçla, adeta tutkuyla bu ceset üzerine atılıyor, onu sürüklüyor ve parçalıyordu. O da, bunun gibi, Anna'nın yüzünü, omuzlarını öpücüklerle örtüyordu.** Ama onun elini tutuyor ve kıpırdamıyordu. Evet, bu öpücükler, bu utanç bahasına satın alınmıştı. Evet, her zaman onun olacak bu el de, onun suç ortağının eli idi. Anna bu eli kaldırdı ve öptü. Vronski diz çöktü ve Anna'nın yüzünü görmek istedi. Ama Anna yüzünü saklıyor, hiç konuşmuyordu. Nihayet, nasılsa bir çaba harcayarak yerinden kalktı ve Vronski'yi itti. Yüzü, yine eskisi gibi güzel olmakla birlikte acınacak bir halde idi. (Hasan Ali Ediz, 1989)

"My God! Forgive me!" she said, sobbing, pressing his hands to her bosom.

She felt so sinful, so guilty, that nothing was left her but to humiliate herself and beg forgiveness; and as now there was no one in her life but him, to him she addressed her prayer for forgiveness. **Looking at him, she had a physical sense of her humiliation,** and she could say nothing more. He felt what a murderer must feel, when he sees the body he has robbed of life. That body, robbed by him of life, was their love, the first stage of their love. There was something awful and revolting in the memory of what had been bought at this fearful price of shame. Shame at their spiritual nakedness crushed her and **infected him. But in spite of all the murderer's horror before the body of his victim, he must hack it to pieces, hide the body, must use what he has gained by his murder.** **And with fury, as it were with passion, the murderer falls on the body, and drags it and hacks at it; so he covered her face and shoulders with kisses.** She held his hand, and did not stir. "Yes, these kisses—that is what has been bought by this shame. Yes, and one hand, which will always be mine—the hand of my accomplice." She lifted up that hand and kissed it. He sank on his knees and tried to see her face; but she hid it, and said nothing. At last, as though making an effort over herself, she got up and pushed him away. Her face was still as beautiful, but it was only the more pitiful for that. (Constance Garnett)

2.12.

Geçmişinde her insanın olduğu gibi onun da vicdanını sızlatan, bilerek yaptığı kötü davranışlar vardı; ancak bu kötü davranışları anımsamak onu **bu çok önemsiz, ama utanç verici anılar** kadar üzmüyordu. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Dürüst her insanın geçmişinde olduğu gibi, onun geçmişinde de kötü olduğunu bildiği, ona acı vermesi gereken kötü davranışları vardı. Ama kötü davranışlarının anıları **bu önemsiz, yüz kızartıcı anıları** kadar acı vermiyordu ona. (Ergin Altay, 2011)

Her insanın geçmişinde olduğu gibi onun geçmişinde de kendisince kötü olarak kabul edilen ve vicdan azabı çekmesine davranışları vardı. Ne var ki, bu kötü davranışları ile ilgili anılar, **bu küçük ama utanç verici anılar** kadar ona acı vermekten çok uzaktı. (Hasan Ali Ediz, 1989)

There had been in his past, as in every man's, actions, recognized by him as bad, for which his conscience ought to have tormented him; but the memory of these evil actions was far from causing him so much suffering as those trivial but humiliating reminiscences. (Constance Garnett)

3.32.

Levin şu son zamanlarında gerçekten düşündüklerini söylüyordu. Her şeyde sadece ölümü ya da ölümün yakınlığını görüyordu. Yalnızca giriştiği iş onu meşgul ediyordu. Ölüm gelmediği sürece hayatı bir şekilde yaşamak gerekiyordu. Onun için her şeyi bir karanlık kaplamıştı; fakat tam da bu karanlık sayesinde, karanlıkta ona tek yol gösteren kılavuzun yaptığı iş olduğunu hissediyordu ve gücünün son damlalarını kullanarak işine sarılıyordu, tutunuyordu. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Levin son günlerdeki gerçek düşüncelerini söylüyordu. Her şeyde ölümü, ölüme yaklaştığını görüyordu yalnızca. Ama başladığı iş daha giderek daha çok dolduruyordu günlerini. Ölüm kapıyı çalana dek şu ya da bu biçimde yaşamak gerekti. Onun için her şeyi bir karanlık örtmüştü. Bu karanlıkta ona yol gösterecek tek ipliğin, başladığı iş olduğunu hissediyordu. O da bu işine dört elle sarılmıştı. (Ergin Altay, 2011)

Levin, sadece, en içten bir şekilde, bir süredir kafasını kurcalayan düşüncelerini belirtiyordu. Her şey de sadece ölümü görüyordu... O nedenle, yazmağa başladığı kitabı bitirmek için daha canlı çalışmalıydı. İnsan sonunu beklerken, hayatını şu ya da bu şekilde değerlendirmeliydi. Her tarafını karanlıklar örtmüştü. Eseri, bu karanlıkların ortasında gözüne çarpan tek ışıktı, bu nedenle bütün gücüyle ona sarılıyordu. (Murat Aykaç Erginöz, 1982)

Levin said what he had genuinely been thinking of late. He saw nothing but death or the advance towards death in everything. But his cherished scheme only engrossed him the more. Life had to be got through somehow till death did come. Darkness had fallen upon everything for him; but just because of this darkness he felt that the one guiding clue in the darkness was his work, and he clutched it and clung to it with all his strength. (Constance Garnett)

3.13.

Aleksey Aleksandroviç kendi durumunda yasal bir boşanmanın, yani sadece suçlu kadının reddedilebildiği bir boşanmanın olanaksız olduğunu görüyordu. İçinde bulunduğu karmaşık yaşam koşullarının karısının suçunu açığa çıkarmak için yasanın gerektirdiği kaba kanıtları gösterme olasılığına izin vermediğini görüyordu; bu kanıtlar var olsa bile bu yaşamın bilinen inceliğinin bunların kullanılmasına da izin vermediğini ve bu kanıtların kullanılmasının toplum içinde kendisini karısından daha kötü bir duruma düşürebileceğini de görüyordu. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2015)

Aleksey Aleksandroviç kendi olayında, suçlu karısını yalnızca evinden atacak yasal ayrılmanın olanaksız olduğunu görüyordu. İçinde bulunduğu durumun çapraşık koşullarının, karısının suçluluğunun kanıtlanması için yasanın gerekli gördüğü kaba kanıtları olanaksız kıldığını hissediyordu. Bu kanıtlar elde olsa bile, toplumdaki yerinin bilinen inceliğinin bu kanıtları kullanmaya izin vermeyeceğini; bu kanıtları kullanmasının onu toplumun gözünde karısından çok düşüreceğini görüyordu. (Ergin Altay, 2011)

Aleksey Aleksandroviç suçlu kadını cezalandırması gereken yasal boşanmaya başvurmaya imkân görmüyordu. İçinde yaşadığı çapraşık koşullar gereği, kadının suçluluğunu kabul etmesi için yasaların istediği, utanç verici kanıtlara başvurmasına imkân olmadığını anlıyordu. İlişkili olduğu sosyetenin ince kurallarının, ne kadar kesin olursa olsun, bu kanıtları açıklamayı yasakladığını, bunları açıklamakla, kamuoyu karşısında karısından çok kendisini küçük düşüreceğini biliyordu. (Murat Aykaç Erginöz, 1982)

In his own case, Alexey Alexandrovitch saw that a legal divorce, that is to say, one in which only the guilty wife would be repudiated, was impossible of attainment. He saw that the complex conditions of the life they led made the coarse proofs of his wife's guilt, required by the law, out of the question; he saw that a certain refinement in that life would not admit of such proofs being brought forward, even if he had them, and that to bring forward such proofs would damage him in the public estimation more than it would her. (Constance Garnett)

KREUTZER SONAT, LEO TOLSTOY

5-6. Bölüm / Chapter 5-6

Güzelliğin iyi bir şey olduğu düşüncesi nasıl da büyük bir yanılgıdır, gerçekten şaşırtıcı. Güzel bir kadın aptalca laflar eder, sen dinlersin ve aptallıkları görmez, akıllıca laflar ediliyor sanırsın. Bu güzel kadın kötü şeyler yapar, sen hoş bir şey yaptığını düşünürsün. Eğer aptalca şeyler söylemeyen, kötü işler yapmayan, sadece güzel olan bir kadınsa o zaman da onun şaşılacak derecede akıllı, iyi ahlaklı bir kadın olduğuna inanırsın. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2014)

Şaşılması şeydir, güzelliğin iyi olduğu yanılgısı ne inandırıcıdır. Güzel bir kadın aptalca şeyler söyler, ama siz onu dinlerken ne akıllıca konuştuğunu düşünürsünüz. Aptal aptal şeyler söyler, aptalca şeyler yapar, siz onun söylediklerinde de, yaptıklarında da tatlı bir sevimlilik bulursunuz. Aptalca şeyler de, iğrenç şeyler de söylemediği, karşınızda yalnızca güzelliği ile durduğu zaman ise, bu kez aşırı akıllı, dürüst olduğuna inandırırınız kendinizi. (Ergin Altay, 2013)

Güzellik insana her şeyi iyi gösterip nasıl da aldatıyor! Güzel kadının karşınızda savurduğu saçmalıkların hepsi size birer hikmetmiş gibi geliyor. Çirkin bir sözüne veya davranışına bile hayranlık duymaktan kendinizi alamıyorsunuz. Hele saçmalayıp münasebetsizlik etmeyen güzel bir kadına rastlayınca onun bir zekâ ve ahlak harikası olduğuna hemen inanıyorsunuz. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

Güzel olanın aynı zamanda iyi olduğu yanılgısına insanın nasıl olup da kapılabildiğini anlamak mümkün değil! Güzel bir kadın abuk sabuk şeyler söylerken insanlar ona kulak verir, ama duydukları aptalca sözler yerine, akıllı sözlerdir. Bu kadınlar konuşup durur, münasebetsizlik yaparlar, ama sevimli, iyi şeylerden başka bir şey bulamaz insanlar bunlarda. Hele, aptallık yapmayan, münasebetsizlik etmeyen bir kadın, üstelik güzelse, bu seferde onun harika, akıllı ve ahlaklı biri olduğuna hemen kanaat getirilir. (Saniye Güven, 2012)

Güzelliğin aynı zamanda iyilik anlamına geldiği düşüncesinin ne kadar insanı hataya düşüren bir fikir olduğuna inanamazsınız. Güzel bir kadın aptalca şeyler de konuşsa, dinlersiniz. Bu herzelerini değil de, zekice sözlerini duyarsınız. En ahmakça davranışlarda bulunur, siz sadece alımlı, güzel görünüşe kaptırırsınız kendinizi. Ahmakça sözleri, aptalca tavırları bu güzel kadını sizin gözünüzde olağanüstü akıllı, iffetli edip çıkar. (Tuncay Yılmaz, 2003)

6. Bölüm / Chapter 6

Aslında en yüce, bizim adlandırdığımız adıyla en şiirsel aşkın ahlaki erdemlere değil, fiziksel yakınlığa, ayrıca saç biçimine, elbisenin rengine, modeline bağlı olduğunu yalnızca biz erkekler bilmeyiz, bilmek istemediğimiz için bilmeyiz, oysa kadınlar çok iyi bilirler. Bir erkeği tuzağına düşürmeyi aklına koymuş tecrübeli bir kokote, baştan çıkarmaya çalıştığı adamın yanında yalancı, acımasız, hatta ve hatta ahlaksız biri durumuna düşmeyi mi, yoksa bu adamın yanına kötü dikilmiş, çirkin bir elbiseyle çıkmayı mı yeğleyeceğini sorun bakalım... Her zaman ilkini tercih edecektir. Adamın yüksek duygular üzerine sürekli yalan söylediğini, onun için sadece ve sadece beden gerekliliğini, bu nedenle de her türlü kötülüğü bağışlayacağını, ama çirkin, zevksiz bir kostümü hoş görmeyeceğini bilir. Bir koket bunu iyi bilir, bu konuda bilinçlidir, ancak masum bir genç kız bilincinde değildir bunun, sadece hayvanlar gibi içgüdüsel bilir. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2014)

Bizim anlatımımızla en yüce, en şiir dolu aşkın ahlak üstünlüğüne değil, fiziksel yakınlığa, ayrıca saç tarayışına, renklere, giysilere bağlı olduğunu yalnızca biz erkekler bilmiyoruz –bilmek istemiyoruz çünkü–, kadınlar çok iyi biliyorlar... Deneyimli bir yosmaya sorun bakalım, baştan çıkarmayı aklına koyduğu bir erkeğin karşısına yalancılığı, acımasızlığı, dahası ahlaksızlığı da anlaşılmalı bir durumda çıkmayı mı yeğler, yoksa kötü dikilmiş çirkin bir giysiyle mi... Hiç kuşkunuz olmasın, birinci şıkkı yeğleyecektir. Biz erkekler hep yüce duygulardan söz ederiz ama, aslında bizim istediğimiz bedendir. Bu nedenler her türlü iğrençliği bağışlarız, ama giyside en küçük bir çirkinliği, zevksizliği, biçimsizliği bağışlamayız.

Yosma bunun böyle olduğunu bilir, masum her kız ise hayvanlar gibi içgüdüleriyle bilir. (Ergin Altay, 2013)

En yüksek, şairane dediğimiz aşkıta bile manevi değerlerin etkisinden çok, maddi yakınlığın, saç tuvaletiyle elbisenin renk ve biçiminin rolü vardır. Erkeği elde etmeye azmetmiş deneyimli ve cilveli kadına, tuzak kurduğu erkeğin karşısında yalancılıkla, zalimlikle, hatta ahlaksızlıkla suçlanmayı mı, yoksa iyi dikilmemiş, zevksiz bir

elbiseyle görünmeyi mi tercih ettiğini sorun. Hepsi birinci şıkkı tercih edecektir. Her kadın dem vurduğumuz yüksek hislerin yalan dolandan ibaret olduğunu, sadece onların vücudunu istediğimiz ve bunun için her türlü densizliğe göz yumacağımız halde giyinişlerindeki en ufak zevksizliği affetmeyeceğimizi bilir. Cilveli kadın bunu bilinçli olarak bilir. Saf kııda ise bu, bir hayvansal içgüdüdür. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

As for the women, they know very well that the noblest and most poetic love, as we call it, depends, not on moral qualities, but on the physical intimacy, and also on the manner of doing the hair, and the color and shape.

"Ask an experienced coquette, who has undertaken to seduce a man, which she would prefer,—to be convicted, in presence of the man whom she is engaged in conquering, of falsehood, perversity, cruelty, or to appear before him in an ill-fitting dress, or a dress of an unbecoming color. She will prefer the first alternative. She knows very well that we simply lie when we talk of our elevated sentiments, that we seek only the possession of her body, and that because of that we will forgive her every sort of baseness, but will not forgive her a costume of an ugly shade, without taste or fit.

And these things she knows by reason, where as the maiden knows them only by instinct, like the animal. (Judith Boss and David Widger, 2006)

9.Bölüm / Chapter 9

Kadınlar da "Madem bizim sadece şehvet aracı olmamızı istiyorsunuz, o zaman biz de şehvet aracı olur, sizi köleleştiririz," diyorlar. Kadının haklarından yoksun olmasıyla ilgili asıl mesele, oy kullanabilmesi ya da yargıç olabilmesi meselesi değil, çünkü bu işlerle uğraşmak kadınlar için bir hak anlamına gelmiyor. Burada asıl mesele, cinsel ilişkide erkekler eşit olmak, erkeğin yararlandığı hakka sahip olmak, kendi istemediği bir erkeği reddetmek ve istediği erkeği seçmek, seçilen olmamaktır. Siz bunun yakışsız bir şey olduğunu söylersiniz. Pekâlâ. O zaman erkek de bu haklara sahip olmasın. Günümüzde ise kadın, erkeğin sahip olduğu haktan yoksundur. Kadın bu hakkın eksikliğini gidermek için erkeğin cinsel duygularını etkiliyor, cinselliği kullanarak onu öyle bir eline geçiriyor ki, erkek sadece görünüşte seçen oluyor, gerçekte ise kadın seçiyor. Bu silahı bir kez eline geçince de onu kötüye kullanıyor ve insanlar üzerinde korkunç bir egemenlik kuruyor. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2014)

Kadınlar da şöyle diyorlar: 'Ya, demek yalnızca cinsel tutkularınız için birer araç olmamızı istiyorsunuz... pekala: ,işte cinsel tutkularınızın araçlarıyız, öyleyse biraz çalıştıralım sizi.' Kadınların oy kullanmamaları ya da yargıç olamamaları bir hak yoksunluğu değildir. Bunları yapabilmemenin hakla filan ilgisi yok. Hak, cinsel birleşmede erkeğe eşit olmak, erkekten yararlanma hakkına sahip olmak, istemediği zaman onu geri çevirebilmek, istediği erkeği seçebilmek, seçilen değil, seçen olmaktır. Bunlardır hak. Bunun çirkin bir düşünce olduğunu söyleyeceksiniz.

Pekala! Öyleyse erkeklerin de bu hakları olmasın. Günümüzde kadınlar erkeklerin sahip oldukları haklardan yoksun. İşte, kadınlar da sahip olmadıkları bu hakkın yerine erkeklerin cinsel tutkularını hedefliyorlar. Cinsel tutkuları yoluyla onları öylesine etkiler altına alıyorlar ki, yalnızca görünüşte seçici oluyor erkekler, gerçekte kadınlar seçiyor. Bu olanağı bir kez ele geçirdikten sonra da kötüye kullanıyorlar, insanlar üzerinde korkunç bir egemenlik kuruyorlar." (Ergin Altay, 2013)

Kadınlar ise, 'Bizi sadece şehvet aleti olarak mı görmek istiyorsunuz; öyleyse size şehveti kullanarak hükmedeceğiz,' demektedir. Kadın haklarındaki eşitsizlik, onların seçimlere katılamamasından ya da yargıç olamayışlarından gelmiyor. Bu gibi işlerle uğraşmak onlara hiçbir yarar sağlamaz. Asıl sorun cinsel ilişkilerde erkekle eşit olabilmektir. O zaman kadın da erkeği istediğine göre seçip reddedebilecek, arzu ettiği zaman görüşüp istemeyince kendini çekecektir. Seçilmeyi beklemeden gönlüne göre kendisi seçecektir. Ama siz bunu uygunsuz buluyorsunuz. Pekâlâ... Öyleyse bu haklar erkeklerle de verilmesin. Zamanımızda kadınlar, erkeklerin yararlandığı bu haktan yoksundur. Bunu karşılamak için erkeği şehvet yoluyla avlıyorlar. Kadın şehvet silahını öyle ustalıklarla kullanıyor ki görünüşte seçen erkek oluyor ama aslında, her şey kadının oyuna, isteğine göre... Kadınların çoğu ellerindeki bu aleti kötüye kullanmaktan kendilerini alamazlar, böylece insanlar üzerinde korkunç bir egemenliğe sahip olurlar. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

... just as the women do. 'Ah! you wish us to be only merchants? All right; remaining merchants, we will get possession of you,' say the Jews. 'Ah! you wish us to be only objects of sensuality? All right; by the aid of sensuality we will bend you beneath our yoke,' say the women.

"The absence of the rights of woman does not consist in the fact that she has not the right to vote, or the right to sit on the bench, but in the fact that in her affectional relations she is not the equal of man, she has not the right

to abstain, to choose instead of being chosen. You say that that would be abnormal. Very well! But then do not let man enjoy these rights, while his companion is deprived of them, and finds herself obliged to make use of the coquetry by which she governs, so that the result is that man chooses 'formally,' whereas really it is woman who chooses. As soon as she is in possession of her means, she abuses them, and acquires a terrible supremacy." (Judith Boss and David Widger, 2006)

9.Bölüm / Chapter 9

Kadınlar çariçeler gibi insan soyunun yüzde doksan dokuzunu köleleştirmekte, ağır işlerde çalıştırmaktadır. Bunların hepsi, kadınların hor görülmesi, erkeklerle eşit haklardan yoksun olmaları yüzündendir. Cinsel duygularımızı etkileyerek, bizi ağlarına düşürerek öçlerini alırlar. Evet, hepsinin nedeni budur. Kadınlar kendilerini cinsel duyguları etkileyen öyle bir silah haline getirmişlerdir ki, bir erkek bir kadınla sakin, huzurlu ilişki kuramaz olmuştur. Erkek bir kadına yaklaşır yaklaşmaz kadının uyuşturucu etkisine girip afallamaktadır. Eskiden de balo elbisesi giymiş, süslü püslü bir hanım gördüğüm zaman huzurum kaçar, tüylerim diken diken olurdu, şimdiyse düpedüz dehşete kapılıyorum, açıkça insanlar için tehlikeli, yasaya aykırı bir şey görüyorum ve bu tehlikeden koruyacak bir polis çağırmak, tehlikeli maddeyi alıp götürmesini, ortadan kaldırmasını rica etmek istiyorum. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2014)

Kadınlar çariçeler gibi, insanlığın yüzde doksanını köle olarak tutmakta, ağır işlerde çalıştırmaktadırlar. Bütün bunların nedeni, onların erkeklerle eşit haklardan yoksun edilerek küçük düşürülmeleridir. İşte onlar da cinsel duygularımıza etki ederek, bizleri ağlarına düşürerek intikam alıyorlar. Evet, her şeyin nedeni budur. Kadınlar erkeğin cinsel duygularını etkilemek için kendilerinden öylesine bir silah oluşturmuşlardır ki, erkek serinkanlılıkla yaklaşmamaktadır onlara. Erkek kadına yaklaştığı anda onun ağza düşmüş, sersemlemiş demektedir. Eskiden balo giysileri içinde açık saçık giyinmiş bir kadın gördüğümde kendimi kaybederdim, heyecanlanırdım, ama şimdi düpedüz dehşete kapılıyorum, hemen insanlar için tehlikeli, yasal olmayan bir şey görmüş gibi oluyorum. Polis çağırmak, tehlikeye karşı avazım çıktığı kadar bağırarak geliyor içimden. Tehlikeli varlığı alıp götürsünler, benden uzaklaştırsınlar istiyorum. (Ergin Altay, 2013)

Kadınlar, kraliçeler gibi insanoğullarının onda dokuzunu köleleştirmiş, en ağır iş esaretine mahkûm etmiştir. Bütün bunlar, erkeklerle eşit haklara sahip olmayışlarından geliyor. Böylece kurdukları şehvet ağına düşmekten kendimizi alamıyoruz. Evet, hep bu yüzden oluyor. Kadınlar kendilerini neredeyse bir şehvet silahı haline getirdiler. Erkekler, bir kadına amaçsız, temiz düşünceyle yaklaşamaz oldu. Kadına sokulur sokulmaz, onun sersemletici etkisine kapılıp şaşkına dönüyorlar. Eskiden bile bir balo kıyafetinde, süslenmiş püslenmiş bir kadın görünce bir tuhaf olur, çekingenlik duyardım. Şimdi neredeyse korkuyorum; bunda insanlar için tehlike, yasaya aykırı bir durum görüyorum. Polisi çağırıp korunmak için yardım istemek, tehlikeli nesneyi alıp götürmelerini talep etmek istiyorum. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

"Women, like queens, keep nine-tenths of the human race as prisoners of war, or as prisoners at hard labor. And all this because they have been humiliated, because they have been deprived of rights equal to those which men enjoy. They take revenge for our sensuality; they catch us in their nets.

"Yes, the whole thing is there. Women have made of themselves such a weapon to act upon the senses that a young man, and even an old man, cannot remain tranquil in their presence. Watch a popular festival, or our receptions or ball-rooms. Woman well knows her influence there. You will see it in her triumphant smiles.

"As soon as a young man advances toward a woman, directly he falls under the influence of this opium, and loses his head. Long ago I felt ill at ease when I saw a woman too well adorned,—whether a woman of the people with her red neckerchief and her looped skirt, or a woman of our own society in her ball-room dress. But now it simply terrifies me. I see in it a danger to men, something contrary to the laws; and I feel a desire to call a policeman, to appeal for defence from some quarter, to demand that this dangerous object be removed. (Judith Boss and David Widger, 2006)

17.Bölüm / Chapter 17

Yanlış bir yaşam sürdüğü sırada durumunun berbatlığını görmemek amacıyla etrafını bir duman tabakasıyla örtebilen insan için bu he bir kurtuluş yolu, hem de idam kararı demektir. Biz de öyle yapıyorduk. Karım, yoğun ve her zaman acil ev işleriyle, eşyaların yerleştirilmesiyle, kendisinin ve çocukların kıyafetleriyle, eğitimleriyle, sağlıklarıyla uğraşarak unutmaya çalışıyordu. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2014)

Düzgün bir yaşamı olmayan birinin, durumunun ne denli kötü olduğunu görmemek için gözlerini kapayabilecek olmasında onun için hem kurtuluş vardır, hem felaket. Biz de öyle yapıyorduk işte. Karım gergin, her zaman acele bir takım uğraşlarla, ev işleriyle, evin düzeniyle, kendisinin de, çocukların da giyim kuşamıyla, çocukların eğitimiyle, onların sağlık durumlarıyla kendini oyalayarak görmemeye çalışıyordu durumumuzu.

Benimse kendime göre başka bir yöntemim vardı. Sarhoşluk: İş sarhoşluğu, av sarhoşluğu, kâğıt oyunu sarhoşluğu... (Ergin Altay, 2013)

Hatalı hayat yaşayan insanlar, durumlarının kötülüğünü görmemek için gözlerini yumarlar. Bu hem kurtuluşu hem de mahvoluşu olur onların. Bir de aynı şeyi yapıyorduk. Karım sürekli telaş içinde birtakım işlerle uğraşarak kendini unutmaya çabalıyordu. Ev işleri, eşyanın düzeni, süs, çocuklar, onların okul defteri, sağlıkları başlıca ilgi konularıydı. Benim de içki, iş, av, oyun arasında dönen ayrı bir dünyam vardı. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

22.Bölüm / Chapter 22

.. her zamanki gibi benim canımı daha çok acıtma çabasıyla kız kardeşime karşı davranışlarımı hatırlattı (bir gün kendimi kaybedip kız kardeşime çok kaba sözler söylemişim; bunun beni üzdüğünü biliyor ve beni buradan ığneliyordu). – O olaydan sonra senin yaptığın hiçbir şey beni şaşırtmaz,- dedi. (Ayşe Hacıhasanoğlu, 2014)

(Sonra, her zaman olduğu gibi, beni daha çok sinir etmek için, kız kardeşimle olanlardan söz etmeye başladı. Kız kardeşimle bir tartışmamızda kendimi kaybetmiş, ona çok çirkin şeyler söylemişim. Bunun beni çok kötü etkileyeceğini biliyordu. Bu yüzden de bilerek söz etmişti bundan.) Artık hiçbir şeyinle şaşırtamazsın beni. (Ergin Altay, 2013)

Her zamanki gibi ığneleye ığneleye bana kız kardeşimle aramızda geçmiş bir olayı hatırlattı. (Bir gün, kendime hakim olmadan kız kardeşimle çok kaba bir şekilde kavga etmişim.) Olayın içimde yer ettiğini bildiği için , ‘Zaten onun üstüne ne yaparsan şaşmam,’ dedi. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

Eserin, İngilizce ve kimi Türkçe çevirilerine gelen yoğun eşleştiri yüzünden, eserin İngilizce linkini veriyorum. Diğer Rus eserlerinde böylesi bir farklılık yaşamamışım, sebebini merak ediyor ve araştırıyorum!

<http://www.gutenberg.org/files/689/689-h/689-h.htm>

İVAN İLYİÇ'İN ÖLÜMÜ, LEO TOLSTOY

1.Bölüm / Chapter 1

Bu ölüm, geride kalanlarda bir yandan memuriyetle ilgili olası yükselme, yer değiştirme hesaplarına yol açarken, bir yandan da ölenin yakın bir dost olduğu durumlarda hemen hep olduğu gibi “ölen ben değilim, o” duygusundan kaynaklanan bir sevinç de yaratmıştı. (Mazlum Beyhan, 2014)

Bu ölüm herkeste, görevlerde yapılması ihtimali olan değişikliklerle ilgili düşüncelerin yanı sıra, yakın bir dostun ölümünü duyan herkesin hissettiği gibi, ölenin kendisi değil de başkası olması sevincini uyandırmıştı. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

İvan İlyiç'in ölümü kimi yer değiştirmelere ve atamalara neden olacaktı. Bu konuda duyulan merakın yanı sıra onu tanıyanlar, yakın bir arkadaşın ölümünden sonra duyulan merakın yanı sıra onu tanıyanlar, yakın bir arkadaşın ölümünden sonra duyulan, “ölen o, ben değilim” gibi yatıştırıcı bir duyguya kapıldılar. (Sevim Raşa, 2007)

2.Bölüm / Chapter 2

İvan İlyiç kırk beş yaşında, mahkeme üyesi olarak ölmüştü. Babası Petersbug'da değişik bakanlık ve devlet dairelerinde kendine iyi kötü dünyalık yapabilecek mevki ve makamlarda bulunmuş bir memurdu; buralar öyle yerlerdir ki, böylesi koltuklara ulaşabilen insanların ellerinden doğru dürüst bir iş gelmeyeceği açıkça görülmesine karşın uzun hizmet geçmişleri ve sahip oldukları ünvanlar düşünülerek bunların işlerine son verilmez, böylece hem gerçekte olmayan, yalnızca onlar için icat edilmiş hayali makamlara sahip olurlar, hem de onlara elden ayaktan düşecekleri yaşlılık günlerine dek yetecek altıyla on bin ruble arası, hiç de hayali olmayan bir maaşa konarlar. (Mazlum Beyhan, 2014)

İvan İlyin kırk beş yaşında, mahkeme üyesi olarak ölmüştü. Babası Petersbug'da çeşitli bakanlık ve dairelerde çalışarak kendine bir gelecek sağlamıştı. Böyle bir gelecek kazanıp mevki sahibi olanlar, zamanla esaslı bir hizmette kullanılmayacak hale gelirler. Bununla beraber uzun hizmetleri ve rütbeleri adına kapı dışarı edilmezler. Bu nedenle onlar için icat edilmiş ismi var cismi yok görevlere geçerek ismi de cismi de olan altı binden on bin rubleye kadar olan maaşlarını alırlar. Bunlarla ömürlerinin son günlerine dek geçinip giderler. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

İvan İlyiç'in evlenme konusunda öyle belirginleşmiş bir fikri yoktu; ama kız ona aşık olunca bu kez o da “Neden olmasın?” dedi kendi kendine.

Prakovya Fyodorovna soylu, iyi bir ailenin, eli yüzü düzgün kızıydı; küçük bir serveti vardı. İvan İlyiç'in daha iyi koşullarda, daha parlak bir evlilik beklentisi olabilirdi, ama bu da fena bir kısmet sayılmazdı. Kendi maaşı vardı, kızın gelirinin de maaşı kadar tutacağını düşünüyordu; iyi bir aile, sevimli, namuslu bir kız, bundan iyisi can sağlığı! İvan İlyiç'in, nişanlısına aşık olduğu ya da onunla hayata bakışları benzer olduğu için evlendiğini söylemek, tıpkı içinde bulunduğu toplumsal çevrenin bu gelin adayını onayladığı için evlendiğini söylemek kadar haksızlık olurdu. Her iki görüşün de payı vardı evliliğinde. (Mazlum Beyhan, 2014)

İvan İlyiç'in evlenmek için açık, belli bir niyeti yoktu. Fakat genç kız ona aşık olunca kendi kendine sordu: “Gerçekten neden evlenmeyeyim?”

Praskovna Fedorovna iyi, asil bir ailedendi. Çirkin değildi. Ufak bir serveti vardı. Gerçi İvan İlyiç bundan daha parlak bir evlenme bekleyebilirdi, ama bu da fena sayılmayan bir kısmetti. Kendisinin iyi bir aylığı vardı. Kızın gelirinin de bu kadar tutacağını umuyordu. İyi bir aile, sevimli, güzel ve son derece namuslu bir kadın... İvan İlyiç'in evlenme sebebinin, nisanlısının onu sevmesi ve hayat görüşünü paylaşması olduğunu söylemek haksızlık olurdu. Çevresindeki kimseler bu evlenmeyi onayladıkları için, evlendiğini söylemek de bir o kadar haksızlıktı. İvan İlyiç, her iki sebepten dolayı evlenmişti. (Nihal Yalaza Taluy, 2013)

DİRİLİŞ, LEO TOLSTOY

1.Bölüm, 40. Kısım

Papaz, yaptığı her şeyi gönül rahatlığıyla yapıyordu.

O, bu dine inanmak gerektiğine inanıyordu. Bu dine inanmasının en önemli nedeni, on sekiz yıldır ailesini geçindirmesini, oğlunu lisede, kızını din okulunda okutmasını sağlayan parayı bu dinin törenlerini yaparak kazanıyor olmasıydı. Papaz yardımcısı da aynı şekilde inanıyordu, hem de papazdan daha çok inanıyordu. (Ayşe Hacıhasanoğlu)

Papaz, işlerini tam bir vicdan rahatlığıyla yapıyordu.

O, bu dine inanmak gerektiğine inanıyordu, o kadar. Bu inancı en çok kuvvetlendiren neden de on sekiz yıldır dine hizmetinin karşılığı olarak elde ettiği kazançtı. Bu sayede ailesini besliyor, oğlunu lisede, kızını da din okulunda okutuyordu. Zangoç'un inancı da Papaz'ınki gibiydi. Hatta onda daha ileri giden bir taraf vardı. (Nihal Yalaza Taluy)

..What strengthened him most in this faith was the fact that, for fulfilling the demands of this faith, he had for the last 18 years been able to draw an income, which enabled him to keep his family, send his son to a gymnasium and his daughter to a school for the daughters of the clergy. The deacon believed in the same manner, and even more firmly than the priest, for he had forgotten the substance of the dogmas of this faith.. (Louise Maude)

1.Bölüm, 43. Kısım

"Bu kadınla ilgili hiçbir şey yapamazsın," diyordu ses, "sadece seni suya batırıp boğacak, başkalarına yararlı olmanı engelleyecek bir taş bağlamış olursun boynuna. Cebindeki bütün parayı verip, hoşça kal desen de bu işten sonsuza dek kurtulsan olmaz mı?"

Ancak tam o anda ruhunda çok önemli bir şey meydana geldiğini, iç yaşantısının bu dakikada bir terazinin kefesinde durduğunu ve en ufak bir harekette kefelere birine doğru kayacağını hissetti. Ve dün içinde duyduğu Tanrı'yı çağırarak bu hareketi yaptı. O anda da Tanrı içinden ses verdi. Katyuşa'ya her şeyi söylemeye karar vermişti artık. (Ayşe Hacıhasanoğlu)

Ses, "Bu kadını adam edemezsin artık" diyordu. "Başına püsküllü bela kesilir, seni ezer, başkalarına da yararın olmaz. Paran, neyin varsa ona vermeli, bir daha karşılaşmamak üzere ayrılmalısın." O anda Nehludov ruhunda pek önemli bir değişikliğin meydana geldiğini hissetti. İç dünyası sanki son derece hassas bir terazinin kefesine bağlanmıştı. Kefelerden birini ağır bastırmaya en ufak gayret yetecekti. Nehludov, varlığını ruhunda daha dün hissettiği Tanrı'yı çağırarak bu gayreti gösterdi. Tanrı'nın sesi çekinmesini gidermişti. Kıza her şeyi söylemeye karar verdi. (Nihal Yalaza Taluy)

"You can do nothing with this woman," said the voice; "you will only tie a stone round your neck, which will help to drown you and hinder you from being useful to others.

"Is it not better to give her all the money that is here, say good-bye, and finish with her forever?" whispered the voice. But here he felt that now, at this very moment, something most important was taking place in his soul—that his inner life was, as it were, wavering in the balance, so that the slightest effort would make it sink to this side or the other. And he made this effort by calling to his assistance that God whom he had felt in his soul the day before, and that God instantly responded. He resolved to tell her everything now—at once. (Louise Maude)

SAVAŞ VE BARIŞ, LEO TOLSTOY (devam ediyor)

1.1.5

-Herkes yalnız kendi idealini düşünerek savaşıyorsa, dünyada savaş diye bir şey olmazdı, dedi.
(Leyla Soykut)

"Herkes yalnızca kendi vicdanıyla savaşmış olsa savaş olmazdı" dedi.
(Zeki Baştımar – Nazım Hikmet Ran)

"If no one fought except on his own conviction, there would be no wars," he said.
(Louise and Aylmer Maude)

1.1.9

Kontes, gençlerle birlikte salona süzölmüş güneş ışığı yok olduktan sonra, kimsenin kendisine sormadığı, ama her zaman zihnini kurcalayan bir soruya karşılık veriyormuş gibi:

-Evet! dedi. Şimdi onlara bakıp içimizde sevinç duyabilmek için nice üzüntülere, nice acılara katlanıldı. Şimdi bile, doğrusunu isterseniz, insan sevinçten çok korku duyuyor; hep endişe ediyor, her korkuyor. Çünkü çocukların bu çağı öyle tehlikelerle dolu ki! Kızlar için de erkekler için de.

Konuk Hanım:

-Her şey verilen terbiyeye bağlı, dedi.

Kontes devam etti:

-Orası öyle. Çok şükür, ben şimdiye kadar çocuklarım için bir arkadaş olmuştumdur. Bana tam anlamıyla güvenirler.

Bunu söylerken çocuklarının kendilerinden hiçbir zaman kendinden bir şey saklamayacaklarını sanan bütün ana babaların yaptığı hatayı tekrarlıyordu. (Leyla Soykut)

"Yes," said the countess when the brightness these young people had brought into the room had vanished; and as if answering a question no one had put but which was always in her mind, "and how much suffering, how much anxiety one has had to go through that we might rejoice in them now! And yet really the anxiety is greater now than the joy. One is always, always anxious! Especially just at this age, so dangerous both for girls and boys."

"It all depends on the bringing up," remarked the visitor.

"Yes, you're quite right," continued the countess. "Till now I have always, thank God, been my children's friend and had their full confidence," said she, repeating the mistake of so many parents who imagine that their children have no secrets from them. (Louise and Aylmer Maude)

1.2.8

"Ölümlerle dirileri ayıran çizgiye benzer bu çizginin bir adım ötesi... Bilinmezlik, acı ve ölüm... Ne var orada? Orada, o tarlanın, o ağacın arkasında, p güneşle aydınlanmış damın altında kim var? Kimdir orada olan? Bunu kimse bilemez, ama bilmek ister. Herkes o çizginin ötesine geçmekten hem korkar hem bunu ister. Bilirsin ki o çizgiyi er geç aşmak, ötesinde neyin bulunduğunu öğrenmek zorunda kalacaksın, tıpkı ölümün ötesinde ne olduğunu er geç öğrenmek zorunda olduğun gibi. (Leyla Soykut)

"One step beyond that boundary line which resembles the line dividing the living from the dead lies uncertainty, suffering, and death. And what is there? Who is there?—there beyond that field, that tree, that roof lit up by the sun? No one knows, but one wants to know. You fear and yet long to cross that line, and know that sooner or later it must be crossed and you will have to find out what is there, just as you will inevitably have to learn what lies the other side of death. (Louise and Aylmer Maude)

1.2.10

Bu cümleler, sanki Bilibin'in zihnindeki laboratuvarında, değeri olmayan salon adamları, onları kolaylıkla hatırlayıp bir salondan öbürüne taşınırlar diye kasıtlı olarak bir portatif eşya gibi hazırlanırdı. (Leyla Soykut)

These sayings were prepared in the inner laboratory of his mind in a portable form as if intentionally, so that insignificant society people might carry them from drawing room to drawing room. (Louise and Aylmer Maude)

1.2.15

Eski hikâyelerden söz ediyor. İmparator sizin o süvarinize hanyayı konyayı gösterecek, başkalarına gösterdiği gibi. (Leyla Soykut)

"It's ancient history," said another, guessing that it referred to a former war. "The Emperor will teach your Suvara as he has taught the others..." (Louise and Aylmer Maude)

1.3.4

Anatol'ün bakışları gerçi Prenses Mariya'ya çevrilmişti ama aslında ona ait değildi. O sırada, payanonun altından ayağı ile dokunduğu Matmazel Bourienne'in küçücük ayağının hareketleriyle ilgileniyordu. (Leyla Soykut)

But Anatole's expression, though his eyes were fixed on her, referred not to her but to the movements of Mademoiselle Bourienne's little foot, which he was then touching with his own under the clavichord. (Louise and Aylmer Maude)

2.2.12

Ben ruhumda o uçsuz bucaksız, o uygunluk içinde bulunan bütünün bir parçası olduğunu hissetmiyor muyum? Bu sayısız varlıklar arasında, Tanrı'nın -ya da isterseniz üstün bir kuvvetin diyelim- belirtisi olan bu sayısız varlıkların arasında, bir halka, bir basamak olduğunu hissetmiyor muyum? Ben bitkilerden insana giden bu merdiveni görüyor, hem de belirli olarak görüyorsam, alt ucunu göremediğim, alt ucu bitkiler arasında kaybolan bu merdivenin benimle bittiğini, daha ileriye, daha üstün varlıklara doğru gitmediğini neden düşünüyem? Hissediyorum ki dünyada hiçbir şey kaybolmadığı gibi ben de yok olamam, ama aynı zamanda her zaman var olacağımı ve her zaman var olduğumu da hissediyorum. Hissediyorum ki benden başka, benden üstün ruhlar yaşıyorlar ve evrende doğruluk vardır. (Leyla Soykut)

3.3.2

Her başkomutanın içinde bulunduğu bu kaçınılmaz koşulları anlamamaya ya da unutmaya alışmış olan insanlar, bize örneğin Fili'de orduların durumunu göstererek başkomutanın 1 Eylül günü çok rahat olarak Moskova'nın bırakılıp bırakılmaması konusunda ortaya çıkan soruyu rahatça çözümlenebileceğini ileri sürüyorlar. Oysa Moskova'nın beş vert berisinde olan Rus ordusunun o sıradaki durumu göz önünde bulundurulursa buna imkan yoktur. O halde bu soru ne zaman çözüme bağlanmıştı? Bu soruya hem Drissa'da hem Simolensk'de hem ayın yirmi dördünde, Şevardino'da hem ayın yirmi altısında Borodino'nun altında ve Borodino'dan Fili'ye doğru geri çekilirken, sözün kısası "Her gün, her saat, her an," diye karşılık verilebilir. (Leyla Soykut)

4.2.15

Bir makinenin nasıl işlediğini anlamayan bir insanın, onun hareketlerini seyrederken bir rastlantı sonucu olarak içeriye düşen, hatta işlemesine engel olarak orada oynayıp duran tahta parçasının o makinenin en önemli parçası olduğunu sanması doğal bir şeydir. Makinenin yapısını bilmeyen insan, onun en önemli parçalarından birinin, işi bozan, çalışmalarına engel olan o tahta parçası olmayıp hareketi başka parçalara geçiren ve sessizce dönüp duran küçücük bilye olduğunu anlamaz. (Leyla Soykut)

Notlar

Ele alınan metinlerdeki değerlendirmelerde, çevirmen isimleri alfabetik sıra ile yazıldı.

Parantez içerisindeki tarihler, çevirilerin yapıldığı ya da onaylandığı tarih değil, çeviri analizi için gözden geçirilen kitabın basım tarihidir. Çevirilerde, piyasada bulunan edisyonlar kullanılmıştır; yeni edisyonlara rastladıkça, güncelleme yapılacaktır.

Sonuçlar

-Çeviriler arasında bu kadar fark olacağını beklemiyordum. 'Çeviri kalitesi' kavramına artık net olarak inanıyorum; daha da ötesi, iyi çeviri ayakta alkışlanmayı hak ediyor... Bazı çevirmenler işlerinde o kadar iyi ki, diller arasında aktarım yapıyor olmalarına rağmen, yazarın düşüncesinin aktarılmasında nüans atlamıyorlar; ancak yüksek psikolojik eserlerde, iyi çevirilerin tadına ulaşabilmek için diğer bir çeviriye de bakmak gerekebiliyor. Çünkü bu tip eserden alınacak lezzet, eser sahibinin kastettiği ile çevirmenin tercih ettiği kelimenin örtüşmesine bağlı olarak değişkenlik arz edebiliyor. Böylesi özel durumlarda eseri mükemmel seviyede idrak edebilmek için ikili okuma yapılabilir (eser iki ayrı çeviri üzerinden takip edilir).

-Anlaşılması özen isteyen eserleri okumaya girişmiş bir okurun, 'sakin olması' ve doğru çevirmeni araması gerekir, hele Rus Eserleri okumak gibi uzun soluklu bir işe kalkışanlar için bir eseri sorunlu bir çeviriden okumak önemli bir kayıp, hatta ötesinde o eseri okumamış olmakla yüz yüze kalma tehlikesi bile var.

-İyi çeviriye karar vermek için, bazen birkaç cümleyi karşılaştırmak yeterli olabiliyorken, bazen de iyice emin olabilmek için daha çok karşılaştırma yapma gerekir.

-Yeni, iyi bir çevirmenle karşılaşınca, okumakta olduğum bir eseri yarım bırakıp, yeni çeviri ile yeniden başlamışlığım olduğu gibi, bitirdiğim bir kitabı baştan okuduğum da oldu.

-Yaptığım bu incelemede, bir Rus eseri okumak için seçtiğim çevirmen her Rus eserini çevirmemiş olduğundan, farklı eserler için olası en başarılı çevirmeni bulmak gerekiyor. Dolayısıyla, bir rus eseri okumaya karar veren okur, en başarılı bulduğu çevirmenden başlamak üzere piyasadaki diğer kitapları da kitapları inceleyip; kendi çevirmenini tespit edebilir.

-Kitabı çevirenin kim olduğu, 'en önemli' olmak üzere, aynı eser üzerinde çalışmış güvenilir birden fazla çevirmenin olduğu durumlarda kitap seçimindeki ikincil öneme sahip bir diğer husus da; okumayı kolaylaştıracak olan sayfa bütünlüğü, kâğıt kalitesi, yazı puntosu ve karakteridir, bu anlamda 'öncelikle' çeviri meselesini çözüp, birkaç çevirmen arasında karar verememiş olanların nihai karar için kitapları ellerine alıp, evirip çevirmelerini öneririm.

-Çeviri analizlerimde öğrendiğim diğer bir husus ise; kimi zaman 'eksiklik' diye tabir ettiğimizi, bir olumsuzluk olarak algılasak da bu eksikliğe rağmen çeviri kalitesinden alınan tat (duyuş, hissediş) hayal kırıklığını bertaraf edebiliyor, hatta 'olgun düşünmeyi' öğretiyor insana.

-Rus eserlerinin Türkçe çevirilerini, İngiliz dilinde yapılmış çevirileriyle de karşılaştırarak incelerken; İngiliz dilini resim sanatına, Türk dilini ise fotoğraf sanatına benzettiğimi de belirtmeden geçemeyeceğim.

A.Tufan Palalı

11.10.2013